ҮНДЭЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫП

47-дохи жэлээ гарана

УРЯАД ҮНЭН

Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

(12989) | 1969 оной декабриин 9, вторник | Сэн 2 мүнгэн

В. И. ЛЕНИНЭЙ ТҮРЭҺӨӨР 100 ЖЭЛЭЙ ОЙДО

Улаан-Үдын аймагай «Маяк» колхозой һаалишан, ВЛКСМ-эй гэшүүн Мария Чистякова ажахынгаа эрхим һаалишадай тоодо оролсоно. Энэ нүхэр байгша оной үнгэрһэн үе соо үнеэн бүриһөө 1900 килограмм һү һаагаа. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: М. Чистякова.

А. КНЯЗЕВАЙ фото.

Шанда хүртэһэн түрүүшүүл

Зүүн-Сибириин түмэр замай управлени, дорпрофсож, ВОИР-ай совет болон түмэр замай НТО уралан нарижуулагшадай, конструкторнуудай, ниитын болон эдэбхитэйшүүлэй бүлэгүүдэй дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй 3-дахи кварталай үрэ дүн согсолон гаргаба.

Предприятинуудай дундаһаа Мысовско дистанциин коллектив түрүү һуури эзэлээ. Тус коллектив ашаг үрэтэй олон дурадхал үйлэдбэридэ нэбтэрүүлнэ. Уралан нарижуулгын дурадхалнуудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлһэнэй ашаар абтаһан арьбалалтые 100 хүдэлмэришэн бүхэндэ хубаахада, 8200 түхэриг хүртэхэ юм. Түрүү һуурида гараһан коллектив 1-дэхи мүнгэн шанда хүртэбэ.

Галуута-Нуурай хэлхеэ холбоо-ной дистанциин коллективтэ 2-дохи мүнгэн шан барюулагдаа. 100 хүдэлмэришэн бүхэндэ 5300 түхэригэй арьбалалта үгэхэ уралан нарижуулгын дурадхал тэдэнэр нэбтэрүүлээ. 3-дахи мүнгэн шанда Улаан-Үдэ станциин коллектив хүртэбэ.

М. САВЕЛЬЕВ.

УЛААН-ҮДЫН АЙМАГАЙ „ИСКРА" КОЛХОЗОЙ, ...ҮНЫН СОВХОЗОЙ МАЛШАДАЙ ҮҮСХЭЛ ДЭМЖЭЕ!

...ХЭ ҺҮНЭЙ ТҮЛӨӨ ТЭМСЭЛ

...оймнай совхоз, кол-...мэридэ эгээн харюу-...—малай үбэлжэлгэ ...игала мүнөө жэлдэ, ...хомор сагта адууһа ...ондо оруулха, ашаг ...элүүлхэ гээшэ бэлэн ...

...үедэ үнеэн бүриһөө ...м һү һааха гэһэн ...ануудые Улаан-Үдын ...ра» колхозой, Яруу-... һаалишад, малшад ...ндэ уряалһан байна. ...лай. Юуб гэхэдэ, эгээл ...ажахы бүхэн, малшан ...Ленинэй зуун жэлэй ... абаһан уялгаяа бэе-... оролдохо байна ха ... үбэлэй сагта үнеэдэй ... дээшэлүүлхэб, ямар ...үүд бииб, тэрэниие ...эб гэжэ колхоз, сов-...элбэрилэгшэд, мэргэ-...д хоорондоо хэлсэхэ, ... соогоо туһалалсаха ... һанагдана.

...хозой һаалишад, мал-...ин баярай хүндэлэлдэ ...нуудаа бэелүүлхын ...гаар ажаллажа байн-...й арга боломжонуудаа ..., 1970 ондо — ойн ... үнеэн бүриһөө 2350 ... һааха гэжэ шиидэн-...элэй 5 һарада үнеэн ...нь 800 килограмм һү ...ба. Тэрэниие тодор-...рьда—120, январьда ...льда—160, мартда— —195 килограмм һааг-...

... түрүү һаалишад, ...ктивүүд бүри дээгүүр .... Племфермын кол-... ондо үнеэн бүриһөө ...мм, үбэлэй 5 һарада ...ограмм һү һаахаар ...фермын суута һаали-... Лазаревна Тадвашки-на ойн баярай жэлдэ үнеэн бүриһөө 5100 килограмм, үбэлэй 5 һарада—2000 килограмм һү һаахаб гэжэ үгэеэ үгэнхэй. Мүнөө энэ һаалишан 10 һарада үнеэн бүриһөө 4919 килограмм һү һаагаа. Мүн энэ фермын һаалишан К. Цыремпилова үбэлэй 5 һарада үнеэн бүриһөө 1600 килограмм, А. Аюшеева —1500 килограмм, Х. Галданова — 1400 килограмм һү һааха уялга абанхай.

Абаһан энэ тодорхой уялгануудаа бэелүүлхын түлөө һаалишад, малшаднай оролдожо захалаа. Һүүлэй үдэрнүүдтэ һаалиимнай хэмжээн дээшэлжэ байна. Хэрбээ ноябриин тэн багаар сүүдхэдэ бүхы дээрээ 1500 килограмм һүн һаагдаһан байбал, мүнөө үедэ 2170 килограммда хүрөө. Иигээд декабриин хоёрдохи хахадһаа, үнеэдэйнгээ олоороо тугаллажа захалхада, һү һаали бүри ехэ болохонь элитэ.

Тиигэжэ совхознай гүрэндэ һү тушааха энэ жэлэй түсэб декабриин 20 хүрэтэр дүүргэжэ, жэлэй эсэс болотор адагынь 300 центнер һү түсэбһөө гадуур оруулха байна. Агууехэ багшынгаа ойн хүндэлэлдэ зорюулжа, гүрэндэ һү худалдаха 1970 оной түрүүшын кварталай түсэб мартын 25 хүрэтэр, жэлэй түсэб—декабриин 25 болотор бэелүүлхэ гэжэ шиидээбди. Эдэ бүгэдын ашаар гүрэндэ һү тушааха табан жэлэйнгээ түсэб 1970 оной октябриин 15 хүрэтэр бэелүүлжэ, түсэбһөө гадуур 3800 центнер бэлэдхэлэй пунктда оруулха байнабди.

Хайшан гээд, ямар аргаар иимэ юумэ хэгдэхээр хараалагданаб? Нэн түрүүн тэжээлэй килограмм бүхэниие шадамараар, ашаг үрэ ехэтэйгээр хэрэглэхэбди. Тиихын тула үнеэдэй һү шэмэ харалсажа тэжээлэй рацион зохёогдоно. Дунда зэргээр абажа үзэхэдэ, үнеэн бүридэ сүүдхын 9—10 тэжээлэй единицэ үгтэхөөр хараалагданхай. Иимэ тэжээл эдижэ байһан үнеэдһээ сүүдхэдээ дунда зэргээр 7—8 литр һү һаажа болохо юм.

Теэд совхозоймнай отделени бүхэндэ бэлэдхэгдэһэн тэжээлэй хэмжээн адли бэшэ. Жэшээнь, Ехэ-Цагаанай отделенидэ силос бага бэлэдхэгдээ, зүгөөр тэндэ һолоомон элбэг бии.

Тиигэжэ энэ жэлдэ тэжээлэй хаана хэр зэргэ бэлэдхэгдэһэниие харалсажа, тэжээл буйлуулха хэмжээн абтана. Тодорхойлбол, Ехэ-Цагаанай фермэдэ һолоомо хэршэжэ буйлуулха цех шэнээр түхеэрэгдэбэ. Эндэ хэршэгдэһэн һолоомон гурилтай худхагдажа, эһээгдэхэ байна. Бусад фермэнүүдтэ хэршэгдэһэн һолоомые халуун уһаар зөөлэрүүлхэ модон хайрсагууд бэлдэгдэв. Эдэ хайрсагууд малай байра соо, һаалишадай хүдэлдэг газарнуудта таблатай. Түмэр соргоор халуун уһан һаалишан бүхэнэй хүдэлдэг газарта хүргэгдэнэ. Тэдэнэр хэршэһэн хуурай һолоомо таряа талханай зүйл хоёрые худхаад, дээрэһээнь халуун уһаяа хэнэ. Тиигээд үдэшэнһөө үглөөгүүр болотор хэбтээдэг байна. Мүнөө дээрээ һаагдаһан литр һүн бүридэ 300 грамм орооһо таряанай зүйл үгтэнэ.

Тэжээлые ашаг үрэ ехэтэйгээр хэрэглэхын тула тэрэниие белогоор хүсэлдүүлхэ хэрэгтэй байһаниинь мэдээжэ. Тиимэһээ бидэнэр малайнгаа тэжээлдэ белок ехэтэй горох нэмэлсэнэбди, һүтэй үнеэдэй сүүдхэдээ эдидэг тэжээлдэ 0,5 килограмм горохой гурил нэмэхэ гэжэ хэлсэгдээ. Тэрэшэлэн үнеэдтэ мочевинэ үгэлсэнэбди.

Тэжээлһээ гадна, һү һаали дээшэлүүлхэ бусад аргануудые хэрэглэхэ ёһотойбди. Түбхын түрүүндэ гунжадые оролдосотойгоор харууһалжа, зүбөөр эдеэлүүлэн һаажа шадаха хэрэгтэй. Шадабаритай түрүү һаалишад тугаллаха гунжадые эртээнһээ даажа абаад, тэдэнээ түрэлгэдэнь бэлдэжэ захалдаг гуримтай. Жэшээнь, жэлдээ үнеэн бүриһөө 5 мянга гаран килограмм һү һаадаг Н. Л. Тадвашкина тугаллаха гунжадаа бүри октябрь һарада даажа абадаг заншалтай. Юрэдөө бүхы совхоз дотороо гунжадые тугаллахаһаань хоёр һара урид һаалишадта даалгаһан байнабди.

Мүн үнеэдые сагһаа урид шэргээхэдэ ехэ һүн алдагдадаг гээшэ. Тиимэһээ мүнөө жэлдэ энэ талаар ехэ хиналта табигдаха, зоотехнигэй, ветврачай зүбшөөлгүйгөөр һаалишад үнеэдые шэргээхэ эрхэгүй болоо.

Тэрэшэлэн нэгэшье үнеэ һубайруулхагүй гэжэ оролдонобди. Энэ зорилгоор үнеэдые искусственна аргаар үрэжүүлхэ хэрэгые нэгэ гарта оруулаабди. Олон жэлдэ техник-үрэжүүлэгшээр хүдэлһэн, дүй дүршэл ехэтэй мэргэжэлтэ Николай Яковлевич Кулаковто энэ шухала хүдэлмэри даалгагданхай. Тэрэ өөрөө бүхын үрэ абаад, тэрэнэй шанарые шалгажа үзөөд, малай гүүртэнүүдээр ябажа, үнеэдые үрэжүүлдэг даабаритай. Нүхэр Кулаковто тусхай автомашина даалгагданхай. Мүн нүхэр Кулаков али фермэдэ хэды үнеэн үрэжүүлэгдэхээр болооб, хэдынь болзорһоо үнгэрөөб гэжэ хинадаг уялгатай. Удаан саг соо үрэжүүлэгдээгүй үнеэдые ототой болгохо элдэб арга хэрэглэдэг байна.

Үбэлэй сагта зарим малшадай ажал хэрэгтээ харюусалгагүйгөөр хандаһан дээрэһээ үнеэд тогтоогдоһон болзор соогоо эдеэлүүлэгдэдэггүй, һаагдадаггүй ушар үзэгдэдэг. Мүн бусадшье дутагдалнууд гарадаг. Тиимэһээ совхозой дирекци, партком малшадай дунда ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулха, социалис мүрысөө эмхидхэжэ, тэрэнэй дүн саг үргэлжэ гаргажа байха гэжэ оролдодог.

Һаяхан манай совхозой һаалишад, малшад дээрэ хэлэгдэһэн уялгануудые абажа, аймагайнгаа бүхы малшадые социалис мүрысөөндэ уриһан байна. В. И. Ленинэй түрэһөөр зуун жэлэй ойн хүндэлэлдэ абаһан эдэ уялгануудаа амжалтатайгаар бэелүүлхын түлөө бүгэдөөрөө оролдонобди.

Н. МЕЛЬНИКОВ,
Сэлэнгын совхозой директор.

ХҮДӨӨГЭЙ ПАРТОРГАНИЗАЦИНУУДАЙ ШУХАЛА ЗОРИЛГОНУУД

Колхозникуудай бүхэсоюзна гурбадугаар съезд хүдэлмэреэ һая дүүргэбэ. Съездын баталан абаһан документнүүд гүн гүнзэгы удха шанартай, алас холые зориһон шэнжэтэй. Съездын шиидхэбэринүүд хадаа хүдөө ажахые хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ, арад түмэнэй ажаһуудал улам һайжаруулха талаар түрэл партимнай тодорхойлһон хараа шугамай бодото бэелэл мүн. Тэдэ болбол хүдэлмэришэн анги ба таряашан анги хоёрой хоорондохи бата нэгэдэлые улам бэхижүүлхэ, шэрээхэ зэбсэг болоно бшуу.

Съезд колхозой Жэшээтэ шэнэ Устав баталба. Энэ ушар колхозно байгуулалтын, колхозно демократиин улам хүгжэжэ, шэнэ шатада дабшан гараһые баталан гэршэлнэ. Гэхэ зуура хүдөөгэй үргэн ниитэ ажалшадай саашадаа бэелүүлхэ зорилгонуудые тодорхойлһон документ болоно. Агуу багша Ленинэй түрэһөөр зуун жэлэйнь ойе амжалта түгэсөөр угтахаяа бэлдэжэ байһан совет хүнүүдэй баяр баясхалангые улам дэбжээжэ, шэнэ, бүрн дэлгэр баян амжалта туйлахыень уряална.

Тиигэбэшье саашадаа хэхэ бүтээхэ юумэнүүд ехэ. Хүдөө ажахые улам хүгжөөхэ зорилгоор КПСС-эй XXIII съездын, партиин ЦК-гай Пленумүүдэй тодорхойлһон хараа түсэбүүдые хүсэндэнь хүргэхын тула нилээд горитой эмхидхэлэй болон хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ябуулха, ажалшан уладай хүсэ шадалые сүм элсүүлхын түлөө оролдолго гаргаха эрилтэ табигдана. Илангаяа колхозой Жэшээтэ шэнэ Уставай баталагдаад байхада, тэрэнэй ушар удхые хүн бүхэндэ ойлгуулха, тэндэ заагдаһан холын хараата зорилгонуудые бэелүүлхын түлөө мүнөөнһөө үндэһэ һуури тогтоохо хэрэгтэй болоно бшуу. Тиихэдээ газар баялигаа ашаг үрэтэйгөөр эдлэхэ, техникээ һайнаар ашаглаха, үтэгжүүлгэ зүбөөр хэрэглэхэ, хүдөө ажахын ургамалнуудай ургаса дээшэлүүлхэ, мал ажалай продуктнуудые элбэг дэлбэг болгохо, ажахыгаа олзо баянтай, бүрн болбосон шэнжэтэй болгохо гэхэшэлэн асуудалнуудта анхаралаа онсо хандуулха шухала.

Колхозникуудай бүхэсоюзна съездын абаһан шидхэбэринүүд ба документнүүд политическэ, экономическа болон социальна гүнзэгы удха шанартай. Ушар иимэһээ хүдөөгэй партийна организацинууд хүн зоной дунда ниитэ-политическэ хүдэлмэри ябуулхадаа, мүнөө колхозой шэнэ Уставай удхые ойлгомжотойгоор тайлбарилха ёһотой болоно. Энэ Уставай гол удхые хүдөөгэй ажалшан бүхэн, колхозник бүхэн, хүдөө ажахын мэргэжэлтэ бүхэн, хүтэлбэрилхы тушаалта бүхэн өөрынгөө табан хурган шэнги мэдэхэ зэргэтэй. Тиигээ хадань, тэрээн дотор тодорхойлогдоһон зорилгонууд амжалтатайгаар бэелүүлэгдэхэ, гуримуудынь нарин нягтаар сахигдаха ха юм.

Энэ хэрэг мүнөө үедэхи шухалашье, харюусалгатайшье хүдэлмэри гээшэ. Олониитын дунда эмхидхэн ябуулагдаха энэ хүдэлмэридэ хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдые, пропагандистнар, элидхэлшэд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд, хүдөөгэй интеллигенци болон политинформаторнуудай, агитаторнуудай коллективүүдые үргэнөөр хабаадуулха уялгатай болонобди. Съездын документнүүд болон шиидхэбэринүүдые үргэн ниитэдэ ойлгуулха хүдэлмэри хадаа ойр зуура, богонихон саг соо хэгдэхэ кампани бэшэ. Коллектив бүхэнэй ажал хэрэгтэй, мүнөө үеын зорилготой нягта холбоотойгоор энэ хүдэлмэрие эмхидхэн ябуулха гээшэ партийна организаци бүхэнэй урдаа хараха зорилгонь. Таряашад болон малшадай габшагай, эдэбхи үүсхэлтэ ажал хадаа партийна организациин эрхилдэг ойлгуламжын хүдэлмэриин үрэ дүнгэй сэгнэлтэ болохо байһаниинь мэдээжэ.

Иимэ зорилготой үргэн ниитэ хүдэлмэри республикымнай хүдөө нютагуудаар ябуулагдажа эхилээ. Колхозой Жэшээтэ шэнэ Уставай удхые колхозникуудта ойлгуулха зорилгоор партийна организацинууд тусхай хэмжээ ябуулгануудые хараална, хамтынгаа суглаан дээрэ хэлсэнэ, бодото хүдэлмэри бүтээнэ.

Жэшээнь, Мухар-Шэбэрэй аймагай «Загаанский» колхозой партком Колхозникуудай бүхэсоюзна съездын хүдэлмэреэ дүүргэмсээрнь, «Съезд, габшагай ажалаа шамдаа зорюулнабди!» гэһэн темээр тусхай вечер эмхидхэлэн байна. Съездын баярта зорюулагдаһан энэ хэмжээ ябуулга ехэ һонирхол ехэтэйгээр, удха түгэсөөр үнгэрөө. Эндэ колхозой шэнэ Устав тухай хөөрэлдөөн болоо, хүнүүд хүхюун сэнгэлигээр амараа. Һүүлээрнь уданшьегүй колхозой политинформаторнуудай болон агитаторнуудай семинар зарлагдажа, Колхозникуудай бүхэсоюзна съездын абаһан документнүүд ба шиидхэбэринүүдэй гол удхатай тэдэниие танилсуулһан, ойрын сагта хэхэ хүдэлмэриень заажа үгэһэн байна. Мүнөө агитаторнууд, политинформаторнууд колхозникуудай дунда ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулжа эхилээ.

Колхозникуудай гурбадахи съездын делегат Е. В. Ивановой хүтэлбэрилдэг «Искра» колхозой партбюро энэ үедэ эмхидхэлэй хүдэлмэри хэжэ байна. Съезд дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгын, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо Д. С. Полянскиин хэһэн элидхэлэй газетэнүүдтэ толилогдоһон дары тус партбюро политинформаторнуудай ба агитаторнуудай тусгаар семинар зарлаа. Колхозой главна зоотехник Ф. Ф. Тугарин, партбюрогой секретарь И. В. Рачинский болон бусад хүтэлбэрилэгшэд колхозникуудай урда элидхэл хэжэ эхилээ һэн. Мүнөө Устав тушаа хөөрэлдөөн хаа хаанагүй болоҗо байна.

Тобшолон хэлэхэдэ, КПСС-эй Мухар-Шэбэрэй райком колхозникуудай съездын материалнуудые аймагайнгаа ажалшадта ойлгуулха хэрэгтэнь горитой туһаламжа партийна эхин организацинуудта үзүүлнэ. Аймагай түбһөө олон лекторнүүд, политинформаторнууд колхоз, совхозуудта гарахань. Тэдэнэр хөөрэлдөө хэхэ, лекци уншаха, партийна организацинуудта туһалха, В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойн хүндэлэлдэ абаһан социалис уялгануудаа дүүргэхэ тэмсэлдэ колхозникуудые элсүүлхэ хэрэг эмхидхэлсэхэ даабаритай. Иимэ хэмжээ ябуулга республикымнай аймаг бүхэндэ үргэнөөр хараалагдажа, бодото дээрээ бүтээгдэжэ эхилээ. Тиимэ байха зэргэтэйшье ха юм даа.

Ниитэ-политическэ, ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулжа байха үедэ ажахынуудаар Колхозникуудай съездын дүнгүүдые зүбшэн хэлсэхэ зорилгоор хамтын суглаанууд болохо зэргэтэй. Партийна организацинууд хадаа эдэ суглаануудые эмхи гуримтайгаар, ниитэ колхозникуудай үргэн хабаадалгатайгаар үнгэргэхэ уялгатай бшуу. Съездын дүнгүүдые зүбшэн хэлсэхэдээ, урда туйлаһан амжалтаяа үлүү ехээр һайрхан магтангүйгөөр, тэрээндээ зүб сэгнэлтэ үгэн хөөрэлдэхэ шухала. Харин дутуу дундануудаа элирхэйлхэ, тэдэниие усадхаха хэмжээ тодорхойлхо, доторойнгоо арга боломжонуудые үйлэдбэриин хүгжэлтэдэ гүйсэд зорюулха гээшэ съездын дүнгүүдые зүбшэн хэлсэлгын гол эрилтэнь байха ёһотой бшуу.

Съездын дүнгүүдые зүбшэн хэлсэлгэ хадаа хүдөө ажахын жэлэй барагдахаяа байһан үетэй, тоосоото һунгалтын суглаанда бэлэдхэлтэй хамтархань. Ерэхэ тоосоото һунгалтын суглаанууд шэнэ эрилтын ёһоор боложо үнгэрхэ, шэнэ Устав соо үгүүлэгдэһэн заабаринуудые бодотоор бэелүүлхэ хэрэгэй эхи табиха байна бшуу. Энэ ушарые партийна организацинууд хараадаа заатагүй абаха зэргэтэй. Ажахын захиргаанай ажал ябуулгые хинаха үүргэеэ гүйсэд хэрэглэн, шэнэ Уставай заабаринуудые хэлбэришэгүйгөөр хүтэлбэри болгохо эрилтэ колхозой партийна организацинууд правлениин үмэнэ табиха зуураа, өөрынгөө колхозой Уставые зохёолгодо, баталан абалгада эрхим бэлэдхэл хэхэ байһаниинь дамжагтүй.

Мүнөө ябажа байгаа хүдөө ажахын хүдэлмэринүүдые һайнаар дүүргэхэ, ниитынгээ адууһа малые тобир тарганаар, ашаг шэмыень татуулангүйгөөр ондо оруулха, табан жэлэй дүрбэдэхи жэлэй түсэбые амжалтатайгаар дүүргэхэ асуудалнуудта хүдөөгэй партийна организацинуудай ябуулжа байгаа эмхидхэлэй ба ниитэ-политическэ али бүхы хүдэлмэри сүм зорюулагдаха байһаниинь мэдээжэ. Энэл хүдэлмэриин үрэ дүнгһөө урда заагдаһан зорилгонуудай дүүргэлтэ дулдыдаха байна бшуу.

Л. И. БРЕЖНЕВЭЙ ЗОХЁОЛНУУД БОЛГАР ХЭЛЭН ДЭЭРЭ ТОЛИЛОГДОБО

СОФИ. (ТАСС). Болгариин Коммунис партиин хэблэлэй газар КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй болгар хэлэн дээрэ хэблэгдэһэн элидхэлнүүд, хэлэһэн үгэнүүд болон статьянуудай хоёр боти зохёолнуудтань хэгдэһэн шэнжэлэл «Работническо дело» газетэ толилбо.

Хоёр боти соо оруулагдаһан материалнуудынь Советскэ Союзай Агууехэ Коммунис партиин коммунизм байгуулгадаа бэелүүлдэг зохёон байгуулхы гайхамшаг ехэ хүдэлмэри тухай, уласхоорондын коммунис хүдэлөө бэхижүүлхэ, марксизм-ленинизмые саашадань хүгжөөхэ талаар гайхамшаг ехэ хүдэлмэри тухай согсолһон документнүүд гэжэ шэнжэлгэ дотор хэлэгдэнэ. Эдэ документнүүдынь Болгариин коммунистнуудта, бүхы ажалшадта ажахын, соёл сурталай болон ниитын ажал ябуулгадань хэлэшэгүй ехэ туһа хүргэхэ байна. Марксизм-ленинизмын илагдашагүй хүсэндэ үшөө ехээр этигэхэ арга олгоно.

СССР-эй ЦСУ-да ЗҮБЛӨӨН БОЛОБО

СССР-эй түбэй статистическэ управленидэ 1970 оной январьда болохоёо байһан бүхэсоюзна хүн зоной тоо бүридхэлэй дүнгүүдые гаргаха тушаа асуудалнуудаар зүблөөн декабриин 8-да эхилээ. Гүрэнэй статистикын республиканска, областной, хизаарнуудай органуудай хүтэлбэрилхы тушаалтад тус зүблөөндэ хабаадана. Хүн зоной тоо бүридхэл тушаа материалнуудай дүнгүүдые гаргаха гурим, болзор, программые тэдэнэр зүбшэн хэлсэхэ юм.

Хүн зоной тоо бүридхэл, дүн оньһон техникын аргаар гаргаха бэлэдхэлэй хүдэлмэринүүд республиканууд, областьнууд, хизаарнуудай нютагай статистическэ органуудай үнгэргэхөөр хараалагдана. Харин урид хараалагдаһан программатай тааралдуулан, хүн зоной бүридхэлэй хүдэлмэриин бүхы дүнгүүдые СССР-эй ЦСУ-гай тоололгын центр «Минск-32» гэжэ түргэн саг соо дүнгүүдые гаргадаг электро-тоололгын машинануудаар хэгдэхэ юм. Хүн зоной бүридхэлэй материалнуудые согсолон гаргахадаа, шэнэ түхэлэй тоололгын түхеэрэлгэнүүд анха түрүүшынхеэ хэрэглэгдэхэ байна.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР НҮХЭР Г. С. КИСЕЛЕВЫЕ ШАГНАХА ТУХАЙ

Бэеын элүүрые хамгаалгын органуудта удаан саг соо һайнаар хүдэлмэрилһэнэйнь түлөө, 50 наһатай болоһонтойнь дашарамдуулан, шүдэ эмшэлдэг городской поликлиникын ахамад врач нүхэр **КИСЕЛЕВ Георгий Серпионовичые** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй
Түрүүлэгшэ А. ХАХАЛОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй
Секретарь К. МАСЛОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1969 оной декабриин 4.

МҮНӨӨНЬӨӨ АНХАРААГҮЙ ҺАА...

...саһата шуурган намдаха юум бэшэ, ...зүүрһэндал шангадана. Бидэнэй һуу...н машина хүр саһаар хушагдаһан ...харгыгаар нилээд удаан дэншэрһээр ...жэ һууринай дэргэдэхи Иван Фёдо...никовой даадаг эхэ хонидой отара...э ерэлэй.

...ала һайнаар хүдэлдэг малша зон ...ондо 100 эхэ хониһоо 82 хурьга ...э һэн. Мүнөө жэлэйнгээ үбэлжэлгэ...йгөөр бэлдэнхэй. Басаган һамган ...ю хүдэлдэг,—гээд, бидэнтэй хамта ... совхозой ветврач Виктор Жамсуе...уев харгыдаа хөөрөө һэн.

...ше зүб байгаа. Ажалша бэрхэ хү...а талаһаань харахада эли ха юм. ...рэжэ ерэхэдэ Иван Фёдорович хуу... гадалжа байба.

...раа барилсан мэндэшэлэлсэһэнэйн... яаралгүйхэн тамхияа аһаажа:

...дахи жэлнүүдтэ хонидоо аяар тэрэ ...баашажа уһалагша һэмди. Иимэ ...ургата боролгон үдэр газаагаа ба...иргүй хонидоо тиишэ туужа ундаа...ай хүшэр байдаг. Тиимэһээнь энэ ... совхозойнгоо хүтэлбэрилэгшэдтэй ...худаг малтаа һэм. Мүнөө дээрэнь энэ ...э бариха хүсэлэнтэй, носолдожо ...гэжэ тайлбарилба.

...йнь хуушаршаһан байра соо орожо ...ынай нүхэ солоохойнь бүглэгдэнхэй. ...хаалагдаһан байба. Газаадахи ха...ь ариг сэбэр, үбһэ, зелёнконь амяар...ютой. Хашаагайнь баруун тээхэнэ хурьгадайнь эргэнэгүүд аятайханаар ябталагданхай, нэгэ үгөөр хэлэбэл, бүхы юумэнь түгэс бэлэн болгогдонхой байгаа һэн. Хэды иимэ һайн байдалтай байбашье, ахалагша хонишон һанаагаа амаранги бэшэ. Хурьгадайнгаа гаратар (январь һараһаа эхилхэ) үшөө пеэшэниинь шэнэдхэн заһабарилжа, үбһэ, зелёнкоёо хүсэд хүрэхөөр зөөжэ асархаар хараална.

Энэ отарын хонишод хүйтэнэй эхилхэтэй адли хонидойнгоо намарайнь тамир тэнхээе алдахуулхагүйе оролдон, үглөөгүүр бэлшээридэ гарахаһаань урид үбһэлөөд, үдэшэндөө бага зэргэ талха таряанай зүйл эдюулнэ. Эгээл иимэһээнь хонидынь хүсэ шадалаар һайн. Удаань Булагай түлгэ хонидой отарада тогтобобди. Эндэ үниинэй хонишон Николай Кондратьев 641 түлгэ харууһална.

— Һолоомогүй, ганса үбһөөр адуулхань хэсүүхэн лэ байна. Үнгэрһэн һарын эхеэр 18 центнер талха асаржа үгөө юм. Тэрэнь дууһашоо, — гээд, Кондратьев гараа дэлгэнэ.

— Ноябрьда хэды центнер үбһэ, талха эдюулхэ ёһотой байгаа һэмта?—гэһэн манай асуудалда ахалагша хонишон удаан бодонгүй:

— Худалаар хэлэхэ аргамни үгы. Мэдэнэгүйб. Намда тусхай график, тэжээлэй рационшье гэжэ байхагүй, биинь эдюулээд байналди даа. Эдэниешни алаха бэшэ ха юмбиб. Юрэдөө хэзээ үгэхэ байгаа юм,—гэжэ һанаһанаа хэлэбэ.

Иигээд байхада эндэ ахалагша хонишон Кондратьев зэмэтэй бэшэ, харин совхозой зооветмэргэжэлтэд болон хүтэлбэрилэгшэд лэ гэмтэй гээшэ.

Эндэһээ тээ саанахана С. Скворцовой даадаг эхэ хонидой отара оршоно. Мүнөө жэл эндэ 600 хонидой багтаамжатай байра шулуугаар баригданхай, шифер хушалтань холоһоо сайран харагдана. Энэ нүхэрнай Николай Брюхов гэжэ залуухан хүбүүнтэй сугтаа ажалладаг юм. Тэрэнь хонидоо бэлшээридэ гаргажа байһанаа манине хараһаар моринойнгоо шадал соо табилуулжа ерээ һэн.

Шэнээр бодхоогдоһон хонидойнь байра соо орон гэһээмнай 40 гаран центнер болохо эрхим шанартай үбһэн хайша хэрэгээр сомоотой байба. Тойроод үхэрэй, моридойшье шабааһан дүүрэн. Энэ тэрээгүүр дэбдигдэшэнхэй байба.

— Энэ иихэдээ юун үбһөө эндэ оруулаа хүмта?—гэжэ гайхан асуухадамнай, «би мэдэнэгүйб» гэһэншүү тархяа һэжэрээд:

—Намартаа малда ехээр эдюулээ. Үүдыень һаяхан һуулгаа һэмди. — Һаядаа энэ байрадаа орохобди. Теэд хүсэд бэлэн болоогүй. Газаань хонидые эдеэллэхэ, үбһэ хадагалха хашаа хорёо баригдаха аад, мүнөөшье болотор баригданагүй,—гэжэ нэмэбэ.

Үнэхөөрөөшье газаань нэгэшье гадаһан хадхагдаагүй. Тээ хойнохононь ядуухан хүреэтэй, малда эдюулшэнхэй һүри харагдана. Харин хуушан байрадань набшаһата тэжээл обоо хүбөө хадагалаатай. Тиихэдэ һаяхана зөөгдэһэн үбһэ, зелёнкын хашаада хээр морин дуран сооханоо һула эдеэлжэ байба.

— Мориёо үбһэндөө юундэ табяабта?

— Харайжа ороод һаланагүй. Яахабиб? — гэжэ Брюхов нэмэбэ.

Улам саашань шалгахадамнай, багахан гэрхэн соо хээлинь арадаа няалдашанхай гэхээр арай голтойхон табан хонин хаалгатай байба. Тээ саанахана булангдань һаяхана ами табишанхай баһа нэгэ хонин хэбтээ.

— Степа ерэжэ эдеэлүүлхэ. Муу гэгдэжэ баригдаһан,—гээд, Коля тоб байса харюусаадхиба.

Зүгөөр эдэ хонидынь хоёрдохи сүүдхэеэ хаалгатай байгаа юм гү, бү мэдэе... Энэ отарадахи байдалые харахада, дээрэ дурсагдагшадһаа аргагүй муу, эзэн ёһоор хандадаггүйшүүлэй ажал гэжэ сэхэ хэлэхээр һэн. Степан Скворцов Николай Брюхов хоёр ажал дээрээ байдаггүй, харин 6—7 километрэй зайда оршодог Үдэ тосхонһоо ябадаг гуримтай. Үбһэ тэжээлээшье, талха таряагаашье нэгэ гуримаар үгэдэггүй, тэжээлэй рацион үгы гэжэ сэхыень мэдүүлээ һэн.

Энэнь юун дээрэһээб гэхэдэ, совхозой зооветеринарна мэргэжэлтэд һара бүриинь тэжээлэй рационие зохёожо, отара бүхэндөө мүнөө болотор үгөөгүй. Мүн тиихэдэ ажалдаа үнэн сэхээр хандадаг хүнүүдые шэлэн оложо табяагүйһөөнь боложо зарим хонишодынь даалгагдаһан хүдэлмэридөө хайша хэрэгээр хандажа, хонидоо гарзалуулна гэхэдэ алдуу болохогүй. Тиимэһээ Хориин аймагай Үдын совхозой хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд болон арадай хинагшад үе үе шалгажа, зүбшэл заабаринуудые үгэхэ, ушарһан дутагдалнуудыень саг сооһь усадхаха ёһотой.

Г. МИХАЙЛОВ,
Вл. ЖИГЖИТОВ,
«Шэнэ Үдэ», «Буряад үнэн» газетэнүүдэй тусхай корреспондентнүүд.

ПРОПАГАНДИСТЫН ТРИБУНА

АРГА, ШАДАБАРИИН ҮРЭ

Пропагандист гээшэ хүнүүдтэ хэлэхэ материалаа һайса мэдэхэһээ гадна, мүн тэрэнээ хөөрэжэ шадаха шадабаритай байха ёhотой. Хэшээлнүүдые һайнаар, ойлгосотойгоор үнгэргэхэ онол арга, дүршэл, психологи, педагогико гэдэг эрдэм пропагандистда туһалха байна бшуу.

Социал-демократическа партиин политическэ ажал ябуулгада педагогикын заабари байгаа, байхашье. Олон ондоо хүн зонтой хөөрэлдэжэ шадаха, тэдэнтэй дүтэ болохо, социал-демократическа мэдэрэлтэй болоторнь тэдэнии тэсэмгэйгээр, болгоомжотойгоор хүмүүжүүлхэ шухала, — гээд В. И. Ленин хэлэһэн байдаг.

Пропагандист бүхэн алишье талаараа психолог, педагог байха ёhотой гээшэ бэзэ. Пропагандистын ажалда психологи ба педагогикын заабари мэдэхэ гээшэ тон шухала байһаниинь бүгэдэндэ эли. Энээнгүйгөөр үзэл сурталай, илангаяа политическэ һуралсал һайнаар ябуулхань бэрхэтэй.

Политическэ һуралсалай хэшээлнүүд ехэнхидээ ажалай һүүлээр хэгдэдэг лаб даа. Тиимэһээ манай һурагшад бүхэли үдэртөө ажалдаа эсэһэн, толгой соонь олон ондоо бодолнууд дүүрэн байдаг бэзэ. Иимэ байхадань хүнүүдэй анхарал яагаад татахаб гэһэн асуудал гарана.

Энэ асуудалда психологи харюусадаг байна. Анхарал гээшэ олон янзын байдаг гээд, психологи заадаг юм. Нэгэл шэнэ юумэ харахадаа, хүн заатагүй һаналаа табидаг хуулитай. Тиимэ хадань шэнэ юумэнһээ, хүнэй анхарал татамаар материалһаа пропагандист хэшээлээ эхилээ һаань, һайн байдаг. Тэрэнь юун бэ гэхэдэ, оножо олоһон диафильм гү, али уран зохёолой номуудһаа нэгэ хэһэг, үгышье һаа, ямар нэгэн шэнэ документ — эдэ мэтые хэрэглэжэ, хүнэй сэдьхэл бодол дууһан буляахые оролдохо ёhотой. Үгышье хадаа В. И. Ленинэй хэлэһэн үгэтэй пластинка табижа, хэшээл эхилхэдэ болоно. Жэшээнь Эсэгэ ороноо хамгаалгын агууехэ дайн тухай ехэ олон ном гаранхай ха юм. Тон таараха хэһэгынь абажауншахада, энэ темэдэ оролто болохо байна. Үгышье һаа «Интервенци ба граждан дайн» гэһэн темэ гарахаһаа урид В. И. Ленинэй VIII съезд дээрэ хэлэһэн үгэ шагнахада һонирхолтой, хүнэй анхарал хандуулха байһаниинь мэдээжэ. Иимэ оролто хэхэдэ, хүн анхаралаа хандуулхадаа тусгаар хүсэ гаргангүй өөрөөл һонирхохо болоно. Тиигэжэ һурагшадай анхарал, һанал бэе тээшээ татажа шадаха, саашадаа тэрэ миндаһаа һуладхангүй хөөрөөнэйнгөө дүүрэтэр нэгэ хэмжээндэ бариха гэжэ оролдохо зэргэтэй. Хүнүүдэй анхарал татаха үшөө ямар арга бииб гэхэдэ, хөөрөөнэйнгөө ая соо оратор хоолойгоо шанга һула болгодог гээшэ лаб даа. Энэ ушар хадаа ораторай искусствын тон шухала шэнжэ болоно. Нэгэл янзаар гүбэнэжэл байха болоо һаа, хүнүүд үргэһөөр хүрэжэ һажахаяа һанадаг гээшэ. Тогтон торонгүй, нэрэ һурагүй дажаганахада, хүнүүд баһа мууса анхардаг шуу.

Харуулан ойлгуулха зүйлнүүдые хэрэглэхэ гээшэ пропагандистын хөөрөөе һонирхолтой болгодог, шэнэ аялга оруулдаг гэжэ бидэнэр булта ойлгонобди.

Занятиия эхилхынгээ урда тээ үзэхэ темынгээ түсэб тоб байса, тодорхой, али тодоор хүнүүдтэ хэлэжэ үгэхэ, үзэхөөр байһан материалайнгаа удха шанар тобойсо харуулха шухала. В. И. Ленинэй зохёолнуудые шудалхадаа, тэдэнэй удха шанар тухайда тон түрүүн тогтохо хэрэгтэй. «Гүрэн ба революци» гэжэ В. И. Ленинэй номоор теоретическэ семинар үнгэргэхэдөө, би заагүй түрүүшын хэшээлдэ энэ номой удхада һаналаа табигшаб. В. И. Ленинэй зохёолой мүнөө үе сагта таарама байһые, тэрэ номой гол бодолнуудые буржуазна эрдэмтэдэй хубилган худхуулдаг ушарые, мүнөөнэй гүрэн түрые бүгэдэ зоной жаргалай орон гэжэ тэдэнэй харуулхаяа һэдэдэгыень онсолон тэмдэглэхые оролдогшоб. Иигэжэ хүнүүдэй анхарал татаха, һонирхуулха, эдэ зохёолнуудые үзэхэ хүсэл түрүүлхэ — иимэ зорилго пропагандист бүхэнэй үмэнэ табигдадаг.

Хүн дууһан юумэнүүдээ орогүй мартажархидаггүй, харин толгой соонь заатагүй үлэдэг гээшэ. Тиигээд хэзээб даа, һүүлдэ тэдэнь гэнтэ һанагдадаг байна. Тиигээшье хадаа хүн зарим юумэ ехэ бүхөөр, нүгөөдүүлынь баһа мууса хадуудаг хуулитай. Толгой соогоо һайса бодожо үзэһэн юумэн мартагдашагүй, бүхөөр хадуугдадаг. Тиимэһээ психологи, педагогикын эдэ тон юрын заабаринуудые пропагандист бүхэн һайса мэдэхэ ёhотой. Энээн дээрэһээ ямар тобшолол хэлтэйб гэхэдэ, пропагандистын хэршье һайнаар темэеэ хөөрэжэ үгөө хадань һурагшад хэзээшье бултыень ойлгодоггүй гээшэ. Тиимэһээ хүнүүдэй һайса бодомжолжо, толгой соогоо «бусалгажа» үзэхөөр пропагандист хөөрэхэ ёhотой гэхэ гү, али һурадаг хүнүүдээ хөөрөөндөө хабаадуулалсаа һаань, тэдэнь һайнаар хадууха жэшээтэй. Шагнагшадаа юумэ мэдэхэгүй зон гэжэ һанаһан шэнги зарим пропагандист өөрөөл ходо хэлэжэ байхаяа һанадаг юм. Пропагандист хэлэжэ байхадаа, шагнагшадаа дагуулан, таараха газартань тоб гэмэ асуудалнуудые үгэжэ, юумэнэй хоорондохи холбоое, шалтагаае ухамайлан гаргажа һургана. (Өөрынгөө ухаагаар лэ юумэнэй ушар удхада хүрэхэдөө хүн мартадаггүй бшуу). Энэнь шухала асуудал ололгын гү, али ухаалан бэдэрэлгын арга гэжэ нэрэтэй. Илангаяа мүнөө үень һургуулинуудта энэ арга тухай хэлсэдэг болонхой. Хүн юрэдөө ухаагаа гүйлгэхэдөө, үйлэ байдалай хоорондохи холбоое бэдэрдэг зантай. Энэ ушарые синтез-анализ-синтез гэжэ харуулжа болохо. Жэшээнь, «Капитализмын дээдэ шата болохо империализм» гэһэн Ленинэй ном үзэхэдөө, империализм тухай Ленинэй гаргаһан иимэ тобшололнуудые шагнагшад өөһэдөө тодорхойлон гаргаха ёhотой: капитализмын эгээ дээдэ шата; капитализмын һүүлшын шата; империализм гээшэ үхэжэ, һүнэжэ байһан капитализм мүн; пролетарска революциин урдахи үе саг.

Жэшээ баримта хэрэглэн, В. И. Ленин юундэ иимэ тобшолол гаргаһан бэ гэжэ шагнагшад харуулха болоно. Дээрэ харуулагдаһан Ленинэй тобшолол синтез болежо, шагнагшадта анализ үгтэнэ ха юм. Ингэжэл үзэхэдөө, бүхөөр хадуугдахань ойлгосотой. Марксизм-ленинизмын үзэл суртал шудалалга хадаа хүмүүжүүлгэтэй тон нягта холбоотой. Хүмүүжүүлэн һу[...] педагогикын тон шу[...] болоно. Пропагандистын хэнһөө хэлэжэ байһы[...] ойлгожо ядадаггүй. Ха[...] хэнэйнгөө шагнагшад[...] байхын тула үгэнүүдэй [...] худалхада ехэ туһатай [...] шаб. Жэшээнь, револ[...] низм, пролетариадай [...] зуунэй социалистнуу[...] революци гэхэ мэтэ үг[...] даг үгэнүүдэй удхые [...] шье хүн мэдэхэгүй ба[...] Эдэ үгэнүүдые хүсэл [...] марксизм-ленинизмые [...] шудалхын аргагүй. Про[...] урин зохидоор, һуба[...] роор зондоо хандаха [...] һайнаар гаралгада ехэ [...] тай. Иигэжэ шададаг [...] дистда хэшээлээ ябуул[...] хүнүүдтэеэ үгээ ойл[...] хэтэй байдаг. һайнаар [...] гэргэхэнь амархан хэр[...]

Эндэ педагогико, [...] зарим тэды онол арга[...] ба. Пропагандистын эр[...] хэрэглэхэдэ, туһатай [...] гээд найданаб.

И. ВО[...]
методическа совед[...]
[...]про[...]

ЗАЛУУШУУЛЫЕ ХҮМҮҮЖҮҮЛХЭ, ҺУРГАХА...

— Коммунис партиие байгуулагша В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойе амжалта түгэсөөр угтахын түлөө аймагай комсомолшууд болон залуушуул социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлнэ. Тиигэжэ ажал дээрээшье, һуралсалдаашье яһала горитой амжалта туйлана. Энэ түүхэтэ ойн хүндэлэлдэ дэлгэрһэн мүрысөөндэ комсомол-залуушуулай һү һаалиин долоон, промышленна предприятинууд дээрэ хүдэлдэг комсомол-залуушуулай дүрбэн бригада. 200 гаран залуу һаалишан, үхэр эдуулагша, 400 шахуу механизатор хам оролсонхой. Тэдэнэй хүдэлмэриин дүн һара бүхэндэ гаргагдадаг, илагшадта комсомолой райкомой дамжуулгын вымпел барюулагдадаг юм, — гэжэ ВЛКСМ-эй райкомой нэгэдэхи секретарь Сергей Лумбунов аймагай комсомолой конференци дээрэ тоосоото элидхэл хэхэдээ хэлэһэн байгаа.

Хүдөө ажахын продуктнуудые абалгые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ аймагай залуу ажалшад хубитаяа горитойгоор оруулна. Тингэхэ ёhотойшье. Һаалишадай, хонишодой, үхэршэдэй, тракторист болон комбайнернуудай диилэнхи олониинь залуу үетэн ха юм. Эдэнэр совхоз, колхозуудай бригада, фермэнүүд дээрэ хүдэлдэг шиидхэхы хүсэн шуу. Ивалгын ба Тарбагатайн кондитерскэ, Сотниковой шубуунай фабрикануудай хүдэлмэришэдые харахада, бултадаа шахуу шинраг шамбай залуушуул.

Залуу үетэнэй үйлэдбэриин хэрэгтэ оруулһан хубита аргагүй ехэ. Тэдэнэйл эршэтэ ажалай ашаа туһаар һү һааха 1968 оной түсэб 3500 центнерээр үлүү гаргагдаа. Аймаг дотор дунда зэргээр үнеэн бүриһөө 2200 килограмм һүн һаагдаа. Үнгэрһэн жэлдэ мал ажалай продуктнуудые абалгын ба гүрэндэ худалдалгын түсэб һайнаар дүүрэжэ, аймагай СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй дамжуулгын Улаан тугта хүртэһыень мартажа яажа болохоб. Энэ жэлэйнгээ түсэб, уялгануудые мүн лэ амжалтатайгаар дүүргэжэ байна.

Дааһан хэрэгтээ коммунис ёhoop хандажа, ажалай эрхим амжалта туйладаг, эдэбхи үүсхэлээр бурьялма залуушуул болон комсомол үетэн улам, олон боложо байна гэжэ элидхэл соо, мүн үгэ хэлэгшэд онсолон тэмдэглээ. Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой һаалишан, комсомолой гэшүүн басаган Елизавета Петрова байгша оной үнгэрһэн арба һарын туршада үнеэн бүриһөө 2145 килограмм һү һаагаа бшуу. «Маяк» колхозой һаалишан Татьяна Серебрякова, «Коммунизм» колхозой — Татьяна Цырендоржиева гэгшэдэй ажалай үрэ дүн мүн лэ иимэ һайн. «Искра» колхозой тракторист Александр Борисов, «Улаан Оронго» колхозой — Василий Собенников, «Коммунизм» колхозой — Дынзен Митыпов, «Маяк» колхозой — Иван Лаптев гэгшэд комсомол нэрээ дээрэ үргэжэ, үетэн нүхэдтөө үльгэр жэшээ харуулна. Аймагай залуу 37 хүдэлмэришэд ба колхознигууд Ильичэй намтартай сэхэ холбоотой газарнуудаар аяншалжа ерэхэ хүндэдэ хүртэһэн гээшэ.

Ивалгын кондитерскэ фабрикын, Сэлэнгын экспедициин, Сотниковой шубуунай фабрикын комсомолой организацинуудһаа ерэһэн делегадууд Тамара Дубровагай, Раиса Абрамовагай, Нина Борисовагай конференци дээрэ хэлэһэн үгэнүүд бүришье һонирхомоор байгаа. Эдэ басагад коллективэйнгээ залуушуулай В. И. Ленинэй түрэһөөр зуун жэлэй ойдо бэлэдхэл хэжэ байһан үйлэ хэрэгүүд тухай анхарал татамаар хэлэжэ үгэбэ.

— Жаһа гаран комсомолшууд түрэл колхозойнгоо үйлэдбэри дээрэ хүдэлжэ байна. Тэдэнһээ 45 хүниинь һаалишадаар ажаллана. Татьяана Серебрякова үнеэн бүриһөө 2044 килограмм, Мария Голубева — 1945 килограмм һү һаагаад байна бшуу. Бидэ үшөөл ехээр һү һаажа шадаха һэмди. Теэд фермэ дээрэхи хүндэ хүшэр хүдэлмэриин хүсэд оньһожоруулагдаагүй байхадань урагшаа дабшаха гээшэ гайтайл, — гэжэ «Маяк» колхозой групп-комсорг Мария Чистякова конференци дээрэ мэдүүлээ.

Ниитэ-политическэ, хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие һайжаруулха тушаа олон делегадууд анхаралаа хандуулһан байна. Энэ гол шухала хэрэг. Тиигэбэшье энэ хэрэг һайн байдалтай гэхын аргагүй. Мүн тэрэшэлэн союз доторой хүдэлмэри, комсомолшууд болон залуушуулай политическэ һуралсалай эмхидхэл дутагдалтай. Ивалгын туршалга-үйлэдбэриин ажахын комсомолой организациин түлөөлһэн делегат Борис Цыдыпов илангаяа Дээдэ Ивалгада комсомолой һуралсал таһалдалда ороно, ВЛКСМ-эй комитет энээн тушаа ямаршье хэмжээ абанагүй гэжэ тэмдэглээ. Гадна аймагай болон республикын бэлэдхэл һайнтай лекторнүүд хүдөө нютагуудаар ябажа, лекци уншанагүй гэжэ шүүмжэлһыень зүбтэй дээрэ тоолоогүйдэ аргагүй.

Ганса энэшье бэшэ. ВЛКСМ-эй райком, тэрэнэй бюро комсомолой эхин организацинуудтай холбоо һулатай. Райкомой аппарадай хүдэлмэрилэгшэд, бюрогой гэшүүд хүдөө нютагуудаар ябажа, эхин организацинуудай хүдэлмэриин байдалтай танилсанагүй, бодото туһаламжа хүргэдэггүй байна. Энээнһээ уламжалан, олохон эхин организацинууд муугаар хүдэлнэ. Залуушуулай эрдэм һургуулиие дээшэлүүлхэ хэмжээнүүд абтанагүй. Оронго, Сотниково гэхэ мэтын тосхонуудай олон залуушуул хаанашье һуранагүй. Хүдэлмэришэн болон хүдөөгэй залуушуулай үдэшын һургуулинуудай консульпунктнуудай хүдэлмэриие хиналта доро абахыень делегадууд эрилтэ табяа. ВЛКСМ-эй райком, аймгүйсэдкомой арадай гэгээрэлэй таһаг энэ шухала хэрэгтэ анхаралаа горитойгоор табиха бэзэ. Залуу үетэниие али бүхы эрдэмдэ һургаха, ниитэ мэдэрэлынь зааатагүй дээшэлүүлхэ гээшэ мүнөөдэрэй гол зорилго ха юм.

А. НАГАСЛАЕВ,
манай штатнабэшэ корр.
Улаан-Үдын аймаг.

Заводой эрхим токарь Михаил Павлович Степанец слесарь Яков Евлампо[...] хоёр залууһаа хойшо Улаан-Үдын судна бүтээлгын заводто ажалладаг юм. Худэл[...] хоорондо дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ хоюулаа хабаадажа, түрүү һууринда ябалсана. Мү[...] В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойдо зорюулжа, дээшэлүүлэгдэһэн уялга абаад, шэв[...] гоор ажаллажа, табан жэлэйнгээ түсэб болзорһоо урид дүүргэбэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Я. Е. Акатов М. П. Степанец хоёр.

Д. БАЛДАНОВА

ХОНИ ҮСХЭҺЭН — ЭРХИМ БАЯН

Хорин зургаа мянган хонитой... дүшэн дүрбэн урхэтэ айл. Энэмнай юун гээшэб? Хаана хэд иимэ олон малтай юм?

Колхозойнгоо эды хонин һүргэһөө хэдэ хэдэн зуугаадые даажа абаад, дүшэн дүрбэн ондоо отаранuудта гэр бүлөөрөө хүдэлжэ ябаһан «Мир» гэжэ хүдөө ажахын артелиин хонишодтой һаяшаг уулзажа, суглаандань байлсажа, тэндэ дууһаһан, хараһан юумэн тухайгаа халта тогтолтой ха гэжэ һананаб.

1. ҮШӨӨЛ ЕХЭЭР ОЛЗОТОХО ААД?

Мүнөөнэй хонин урданайхиһаа, үрэ үүлтэрээрээ жэшэшэгүй лаб даа. Ганса нооһониинь хэды ехэ, ямар һайн шанартай, үнэ сэнтэй болоо гээшэб! Мүн мяханиинь. Гүрэндэ худалдагдаха амидынь шэгнүүрэй сэн энэ жэлһээ хоёр дахин нэмээтдээ. Богонёор хэлэхэдэ, юрэдөө хонидые үсхэжэл ханалгүй. Бургалтайн хонишод энээниие хүдэлмэриингөө арба һарын үрэ дүн дээрэһээшье харана. Тэдэнэрэй хүсэлэл оролдолгоор колхозойнь бүхы мүнгэн орошын гурбанай хоёр хубинь — 609 мянган түхэриг хонин ажалһаа ороо. Энээнһээ хонидой харууһанда гараһан бүхы гаргашые хорооходо, 235 мянган түхэриг үлэнэ. Энэ хадаа колхозой сэбэр олзын дүрбэнэйнь гурбан хуби болоно гэхэ гү, али бүхы колхоз гол түлэб хонин ажалайнгаа олзоор доторойнгоо гаргаша бүтүүлнэ гэхэдэ эндүүгүй.

Тиин колхозой урдаа хараха ажалшадынь хонишодой нэгэ бүлэ, жэшээлбэл, харууһалжа байһан 600 хонин бүхэнэй толгой бүриһөө үнгэрөөшэ арба һарын туршада 10—10 түхэриг сэбэр олзо колхоздоо оруулаа. Теэд энэмнай үшөөл бага гэжэ хонишод шамарлана. Тиихэнь тон зүб.

Колхоз дээрээ дунда зэргээр зуун эхэ хонин бүриһөө нёдондо мүнгэ 60-аад, жэлдэ 70-аад хурьга түлжүүлээбди. Тиин зуунһаа гушаад хонин бүхэн түл барягүй, һүбэйраа, хурьгаа гарзалуулаа. 1800-аад бүдүүн хонин үхэһэн байна. Энэ хии гаргашые хахадтаньшье хүрэтэр хорооно шадаал һаа, доогуур абажа хэлэхэдэ, колхознай мүнөөнэйхиһөө гурба мянган толгойгоор олон хонитой байха байгаа. Энээниие мүнгэлэжэ тоолобол, хонин ажалда гаргашалаһан түхэриг бүхэмнай нэгэ түхэригэй түрэсэ — сэбэр олзо асарһан хараатай байха һэн. Гэхэ мэтээр хонишод тоб байса тооложо, хайшан гээ һаа хонин ажалаа улам олзотой болгохо арга нөөсэтэйбди гэжэ суглаан дээрээ зүбшэлдэһыень, дутуу дунданууд тухайгаа нюур далдагүй эрид хөөрэлдэһыень, боломжотой дурадхалнуудые һанамжалһыень ханажа шагнамаар байгаа.

2. БУЛТАДАА ЖЭГДЭ ҺАЙНААР ХҮДЭЛБЭЛ...

Ерэхэ жэлдэ 100 эмэ хонин бүриһөө дунда зэргээр 85 хурьга түлжүүлхэ, хонин бүриһөө 2 килограмм 800 граммһаа бага бэшэ нооһо хайшалха, 40 килограммһаа доошо бэшэ амидын шэгнүүртэйгээр гүрэндэ худалдаха. Иимэ социалис уялга Бургалтайн хонишод нэгэн дуугаар баталан абаа. Бултадаа оролдосотойгоор хүдэлөө һаа, энээниие үлүүлэн дүүргэхэ арга боломжотойбди гэжэ тэдэнэр тэмдэглэхэ зуураа, түрүү нүхэдөө магтана, гээгдэжэ ябагшадаа шүүмжэлнэ.

Адлил бэлшээритэй, нэгэл хэмжээнэй үбһэ тэжээлтэй, байра байдалтай аад, эб эмхиин, оролдосын лэ хүсөөр бултанһаа ехэ амжалта туйлаһан хонишодой нэгэнииинь Содном Болотович Бадмаев болоно. Тэрэнэй даадаг отарын зуун хонин бүриһөө 100 хурьган түлжүүлэгдээ, хонин бүриһөө 3 килограмм 350 грамм ноoһон хайшалагдаа. Иимэ үрэ ехэтэй ажалайнгаа түлөө 920 түхэриг мүнгэ, 21 хурьга нэмэлтэ түлбэридөө нүхэр Бадмаевай отарынхид абаа. Гэхэ зуура, зуунһаа гушаад хурьга абаһан, 2 килограмм ноoһо хайшалһан зарим гээгдэнги отаранuудай хонишод суглаан дээрэ улайха, сайха баатай болоо. Ахалагша хонишон Даши Цыренович Бадмаевай отарынхид, жэшээлхэдэ, түл абалгын түлэг хаһада харюусалга багатайгаар хүдэлһэн дээрэһээ зуун хонин бүриһөө миил 36 хурьга түлжүүлээ. Зарим харюусалгагүйшүүлэй иимэ жэшээтэйгээр саашадаа хүдэлхэ болоо, һаань, ямар ехэ гарза колхоздо ушарха гээшэб? Энээндэ эсэс табиха саг тулаа гэжэ хонишод тэмдэглээд, хэн ямараар хүдэлнэб тэрэл зэргээрээ хүлһэ түлөөһэ абаха, хэн нэгэнэй гэмээр хамтын ажалда гарза хэгдэбэл тэрэниинь түлүүлхэ хүрэтэр хэмжээ абаха шухала гэжэ хонишод һанамжалаа. Тиин ерэхэ жэлһээ ажахын тоосоондо отара бүхэниие заатагүй оруулха гэжэ дураадхаба.

3. АЛМАХА, АРЬБАЛХЫН ЛЭ ТҮЛӨӨ

Отара бүхэнһөө хэды шэнээн, ямар шанартай ноoһон абтахаб, шэнэ түлэй, бодо хонидой амидын шэгнүүр хэды шэнээнээр нэмэхэб, эдэ бүгэдые гүрэнэй худалдаанай сэнгээр мүнгэдэн тоолохоdo, хэды тухай олзо оршо колхозой жасада орохоб. Хониной харууһанда (үбһэ тэжээл, байра гэхэ мэтэдэ), хонишодой салин хүлһэндэ, мүн бусад хэрэглэмжэдэ хэды шэнээн гаргаша хараалагданаб. Оршо гарша хоёрые сасуулаад байхада, хэды түхэриг сэбэр олзо отара бүхэндэ оруулхаб. Эдэниие нягтаар бодожо гаргаад, тусхай дэбтэртэ бэшээд, отарые даагша бүхэндэ шэнэ жэлһээ барюулагдахань. Хараалагдаһан түсэбһөө гадуур оруулагдаһан сэбэр олзын 25 процентнь отарын коллективэй мэдэлдэ үлэхэ. Тэрэнээ хонишод нэмэлтэ салин хүлһэн болгон хубаажа абаха эрхэтэй. Тиимэһээ хонишон бүхэн али бололхо алмалта хэхые, элдэб гаргашануудые шадаал һаа хороохые оролдохо болоно.

— Отара бүхэнэй хонишод түсэб, уялгаяа дүүргэжэ, һайнаар хүдэлөөд байгаа һаа, хэды шэнээн оршо оруулхабибди, ямар гаргаша хэхэбибди гэжэ эртээнһээ мэдээд байхадаа, бүрил ханалгатайгаар хүдэлхэ болонобди, — гэжэ түрүү хонишон Содном Болотович Бадмаев хэлэбэ, — мүнөө жахын тоосоотой болоод байхадаа, бага ехэшье һаань алмалта хэхын тулада хүн бүхэн ухаагаа гүйлгэжэ, юумэн бүхэндэ гамтайгаар хандаха болоно. Манай отарынхид, жэшээлхэдэ үбһэ тэжээлэй дүтын зөөбэридэ автомашина, трактор эридэг, энэмнай хэды шэнээн гарзатайб гэжэ бодожо үзэдэггүй байгаа һаа, харин энэ гарза отарадаа бэшүүлхэ болоходоо, хамаагүйгөөр хандаха үгы болохо. Мори унаагаар зөөжэрхихэ юумэндэ автомашина, трактор захижа, хии гарзада улахагүйе оролдохо болоно. Аса тармуурһаа, тоног, аргамжаһаа эхилээд, газаа тойроной хэрэгсэлэй багажа зэмсэгтэ гамтайгаар хандажа, олон жэлдэ хэрэглэхэ аргатай аад, тиигэдэггүй байгаа һаа, харин мүнөө гаргашаяа али болохоор хороохын тула, юумэн бүхэниие һайнаар абажа ябаха, удаан саг соо ашаглахые оролдохо болоно. Ажахын тоосоо одоол хүсэлдүүлжэ шадаад байгаа гээшэ һаа — айхабтар ехэ удхатай хэрэг. Шадажал, оролдожол хүдэлһэн зон тэрэ хабаараа олзотохо, колхоздоо баян оршо оруулһандаа өөһэдөө урматай, зондоо хүндэтэй ябаха. Харин ажалда халиргайшагаар, туйлайша залхуугаар хандабал, тэрэ жэшээгээрээ олзо багатай, урмагүй байхаш. Өөрөө муугаар хүдэлбэл, тэрэшни толидо харагдаһан шэнги, ажахын тоосооной үрэ дүн соо тодоор харагдахал гэжэ Содном Болотович тон зүб хэлээ.

Ц. ДУГАРОВ.

БУДАПЕШТ. Хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй Венгерскэ институт дэлхэйн пролетариадай багша В. И. Ленинэй зохёолнуудые хэблэн гаргаха юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: институдай нэгэ хүдэлмэрилэгшэ В. И. Ленинэй зохёолнуудые хэблэлдэ бэлдэжэ байна.

ТАСС-ай фотохронико.

100 БУХЫ ДЭЛХЭЙ БЭЛДЭНЭ

УЛААН-БААТАР. (ТАСС). Монголой гүрэнэй университедтэ ленинскэ городской лектори нээгдээ. «В. И. Ленин, тэрэнэй һургаал ба мүнөөнэй общественн хүгжэлтын шухала асуудалнууд» гэһэн тематикаар эндэ эрдэмтэд, дээдэ һургуулинуудай багшанар, партийна ба гүрэнэй хүдэлмэрилэгшэд элидхэл ба лекцинүүдые хэнэ.

• • •

РИМ. (ТАСС). В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойе һайндэрлэлгэ «Италия — СССР» гэжэ бүлгэмэй ажал ябуулгада мүнөө түрүүшын ээлжээнэй һуури эзэлнэ. Энээн тухай бүлгэмэй генеральна секретарь Джелазио Адамоли ТАСС-ай корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө мэдүүлээ.

Мүнөө жэл В. И. Ленинэй жэл болоно гээд тэрэ хэлээ. В. И. Ленин бүхы хүн түрэлтэндэ хамаатай. Манай үе сагые ямар нэгэн хүнэй нэрээр нэрлэхэ болоо гээшэ һаа, тэрэ хүниинь В. И. Ленин, эдэбхи хэшээлтэй ухаан бодолто, дэлхэй дээрэхи түрүүшын социалис гүрэниие байгуулагша, арадуудай энхэ тайбанаар зэргэ оршон байха политикые үүсхэгшэ болоно бшуу. Ленинэй теоретическэ зохёолнуудые гүнзэгыгөөр шудалха, тэрээнтэй олониитэ арад зоной бүри үргэнөөр танилсаха хэрэгтэ В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойе һайндэрлэлгын туһалхыень бидэнэр хүсэнэбди.

• • •

ГАВАНА. (ТАСС). «Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ой» гэһэн үгэнүүд улаан будууд болон тугууд дээрэ угалзатуулан оёгдонхой. Эдэ тугуудаар Мачетеросой бригаданууд (саахарай тростник сабшагшадай) мүнөөнэй үе соо 4 миллион арроба үлүүтэй саахарай тростник хуряаһан хүнүүд шагнагдаха байна (1 арроба 11,2 килограммтай тэн). Ажалшадай профцентрэй заабаряар Мачетеросой эрхим бригада гэжэ тоологдогшодто эдэ вымпелнүүд ба тугууд барюулагдаха юм.

• • •

ЛОНДОН. (ТАСС). В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойдо зорюулагдаһан выставкые Лондоной Брикстондохи районой түбэй библиотекэ нээгээ. В. И. Ленинэй ород ба англи хэлэнүүд дээрэ хэблэгдэһэн зохёолнууд, тэрээн тухай номууд плакадууд, почтын марканууд выставкэ дээрэ табигданхай. СССР-тэй культурна холбоо барисаа байгуулха бүлгэмэй үүсхэлээр энэ выставкэ эмхидхэгдэһэн байгаа.

В. И. Ленинэ зорюулагдаһан хэдэ хэдэн выставкэнүүд бусад түрүү үзэл баримталдаг бүлгэмүүдэй хамтын хүсөөр ороной бусад городуудта эмхидхэгдэхэ байна.

• • •

ДАККА. (ТАСС). 1970 оной январьһаа апрель хүрэтэр дүрбэн һарын турша соо В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойе тэмдэглэхэ хэмжээ ябуулгануудые үнгэргэхэ гэһэн шиидхэбэриие Советскэ Союзтай хани барисаа байгуулха Зүүн Пакистанай бүлгэм баталан абаа. Зуун жэлэй ойе һайндэрлэлгые эмхидхэхэ комитет байгуулха гэһэн шиидхэбэри баталан абтаа.

* * *

КАРАЧИ. (ТАСС). Таряашадые кооперацида оруулха, тэрэниие бэелүүлхэ ленинскэ түсэб, «Ленин ба совет таряашадай ажана һайн байдал» гэһэн Пакистанай эрдэмтэ Курешын урду хэлэн дээрэ һаяхан гаргаһан номой гол темэнь болоно. Аграрна асуудалаар Владимир Ильич Ленинэй зохёолнуудые автор дэлгэрэнгыгээр шэнжэлээ, совет тэсхонуудай шэнэдхэн байгуулагдаһые эли тодоор харуулаа.

Пакистанай олониитэ эрдэмтын хүдэлмэриие угаа һонирхолтойгоор угтаа.

Ленин тухай, тэрэ тоодо «Ленин ба арадай гэгээрэл», «Совет армиин республиканuудые хүгжөөхэ ленинскэ политика» гэһэн зохёолнуудые барлан гаргахаар Карачиин хэблэл бэлдэжэ байнхай.

• • •

БЕРЛИН. (ТАСС). В. [...] түрэһөөр 100 жэлэй ой[...] кын олониитын бэлэд[...] тухай ГДР-эй хэблэл [...] бэшэнэ, дэлхэйе шэнэд[...] жа байһан мүнхэ һу[...] статьянуудые толилно. [...] ухаата, дүлэтэмэ [...] энэрхы сэдьхэлтэ, ажа[...] ехэ вожль ба абьяастай [...] налист Ленинэй бүхэ[...] тэ габьяа эдэ статьяну[...] лон тэмдэглэгдэнэ.

• • •

ИОКОГАМА. (ТАСС). [...] СССР-эй арадуудай хо[...] найрамдал ба хани ба[...] лоо» япон-совет профс[...] га эндэ болоо.

«Ленинэй һургаал ба [...] шэн анги» гэһэн урят[...] һэн уулзалгада хабаад[...] Ленинэй түрэһөөр 100 ж[...] дашарамдуулагдаһан мэ[...] нам арадай үнэн зүб [...] жэһэн резолюциие, хам[...] гые нэгэн дуугаар һайш[...]

• • •

САНТЬЯГО. (ТАСС). [...] Союзтай культурна холбо[...] институт В. И. Ленинэй [...] 100 жэлэй ойдо зорюул[...] тавкэ эмхидхээ. Ле[...] чилиинхидтэ ехэ үнэт[...] һургаал мүнхэ гээд оро[...] эрдэмтэдэй нэгэн-профессо[...] Яншуте выставкын нээ[...] лээ.

Выставкэ дээрэ В. И[...] фото-зурагууд, дэлхэйн [...] хэлэн дээрэ толилогдо[...] зохёолнууд, коммунизм [...] талаар совет хүнүүдэй ха[...] ажал хүдэлмэри ба [...] тухай зурагууд табигда[...]

«Болото Ленин» гэһэ[...] тальна фильм выставкэ [...] руулагдаа. Ленинэй экра[...] рагдахада хүн зон у[...] нэрьесэ альга ташаа. Ч[...] лэлэй хүн зон выставки[...] нирхон харана. Энэ вы[...] кабрьта Вальпараисо, [...] болон Чилиин бусад горо[...] руулагдаха.

* * *

БУЭНОС-АЙРЕС. В. И[...] түрэһөөр 100 жэлэй ойд[...] даһан кампаниин эхилһэ[...] Аргентинын Коммунис [...] 7.500 хүн ороо гээд «Ну[...] бра» газетэ мэдээсэнэ. [...] уряа» гаргаха тухай КП[...] съезд гаргаа. Партиин ш[...] лэй олонхинь эдир залу[...] басагад болоно. Тэдэнэй [...] ниинь Аргентинын за[...] коммунис федерациһаа б[...] һон байна.

...нинэй түрэһөөр
...жэлэй ойдо

ШИРАБ НИМБУЕВ

...НИЙ ТУХАЙ СЭДЬХЭЛЭЙ ҮГЭ

ПОЭМЭ

...ажа
...тула
...еролтоор
...лэс.
...эхитэй,
...ье эхэтэй,
...ье һууритай,
...ье оёортой...

...буусын
...һуурида
...хүхэрһэн
...ногоон соо
...арбатай
...үүтээ
...сээжэеэ,
...һуллаад,
...шалай
...ітажа,
...тэл гурбуулаа
...бди һайса.
...итэеэ.
...золгон
...ал һанажа,
...исабаб.
...гаха
...ь харуулхаа
...а болобоб.
...һэн
...аһамни
...эрэм
...гэбэ.

...э ханаад,
...үдэшэбэб:
...гынгээ
...арты,
...бһандаа
...абагты!
...ь һайса
...»—гээд.

...үгы—
...йнууд
...
...идо
...түб руу
...оо һэн.
...
...абшалан...

...аалихан
...бanaб.
...оиня
...онор...
...нь
...ормойдон
...хилһэн
...айм
...рнүүд,
...нүүд!
...ень
...гай
...й
...замай.
...энь
...ойм
...ерэһэниинь,
...болоһониинь!

* * *

...аһаа
...дурлаһан
...и, барһадни,
...и намайгаа
...ан мэшээбэт.
...сагай
...үрөөд.
...та сагай
...боложо,
...элдэ
...абаһандаа
...гаа охи
...һуураагүй
...дорюун
...тгэжэ
...эдьхэлтэй,
...дуутай,
...харуулжа
...ерэһэндэм
..., таанарни
...угтажа,
...һанаар
...он байнат.
...тэбэрижэ,
...ьбэжэ,
...анаб.
...ртэнэб...

* * *

...идо
...н илажа,
...далбаһан

Улаан тугайнь
Манай нютагта
Мандаха үедэнь
Үхибүүн ябаад
Үргэлсэһэн золтойб.

Анха түрүүн
Эндэ дуулааб
Арадай багша
Ленин тухай.
Үльгэрэй баатарһаа
Үлэмжэ хүсэтэй
Шэнэ сагай
Шэнэ баатар
Хажуудам ерэхэдэл,
Харагдахадал гээ һэн.

Анха түрүүн
Эндэ харааб
Ашата багша
Ленинэй гундаа.
Сэсэн харасатай,
Сэлмэг шарайтай
Ашата багшаяа
Ажаглан хаража.
Борбогор эжым
Борхигор гараа
Үбсүүндээ наманшалан
Үгүүлэн гүбэржэ,
Ута наһа,
Удаан жаргал
Үнэн сэдьхэлһээ
Үреэгээ бэлэй..

* * *

Гансааран аалихан
Галгижал ябанаб.
Багадаа абирдаг
Баруун шэнэһэндэм
Шаазгай мүнөө
Шаханан һууна...
Шахана, шахана,
Шагнажал ябанаб.
Багадаа харадаг,
Барижа ядадаг
Алаг шаазгаймни
Амиды гээшэ гүш?!
Али тэрээнэйм
Ашань байба гүш?
Шаханахыш, шаазгай,
Шагнан гэхэдээ
Арбаадтай наһам
Аржын ерэбэ...

Арба хүрөөдүй
Ардагар ябахадаа
Хаанта засагай
Хамхаран унажа,
Хубисхалай дүлэндэ
Хуухархынь харааб.
Шэнэ засагай
Шэгээ харуулжа,
Ажалшадта баяр
Асархынь харааб.

Ашата Ленинэй
Амиды байгаад,
Хэмгүй ехэ
Хэрэг эрхилэн,
Амарха забгүй
Ажаллан байхада
Агуу Россин
Арюун агаараар
Адли хамта
Амилжа ябаһан
Азатай золтойб.

Өөхөөр жэлээд,
Үнэһэдөөд абаһан
Модон самбарта
Монгол үзэгүүды
Холбон бэшэжэ,
Хоноон уншажа
Шададаг болоходоо
Шармайн оролдожо.
Багша Ленинэй
Нэрыень бэшээд,
Баярлан хүнүүдтэ
Харуулаа бэлэйб.

Граждан дайнай
Гал дүлөөр уухилһан,
Гадаадын дайсанай
Халдалгаар шуухирһан
Хэмгүй дошхон
Хэдэн жэл үнгэрбэ...
Ашата багшамнай
Арадаа ударидан,
Онсо бэрхээр
Онгосоо жолоодон,
Шуургата долги
Шуура сохюулан,
Сэлмэг һайхан руу
Сэхэ хүтэлбэ...

* * *

Оромнай гэнтэ
Оёорһоо шэшэрбэ,
Огторгой сошон
Оройһоо һалаганаба...
Өөрөө байгуулһан,
Өөрөө батажуулһан
Алдарта партидаа,
Арадтаа найдажа,
Арюун захягаа
Ашата багшамнай
Айлдажа хэлээд,
Номгон амгалан
Нойроор нойрсобо.

Үбдэһэн зүрхөө
Шангадхан эршэлээд,
Үбдэг дээрээ
Һэхэрэн һуугаад,
Гал улаан тугаа
Гартаа бариад,
Үнэн сэдьхэлһээ
Үгэ-тангариг
Үгэбэбди багшадаа:
«Сэсэн сурталытнай
Сэбэр арюунаар
Абажа ябахабди.
Зааһан замһаатнай
Заахаш гарангүй
Даган ябахабди.
Танай байгуулһан,
Танай батажуулһан
Хүсэтэ партиин
Хүтэлбэреэр тэмсэн,
Эхилһэн хэрэгытнай
Эсэстэнь хүргэжэ,
Эхэ орондоо
Коммунизм байгуулхабди.
Батаар найдагты,
Багшамнай, мандаа!»

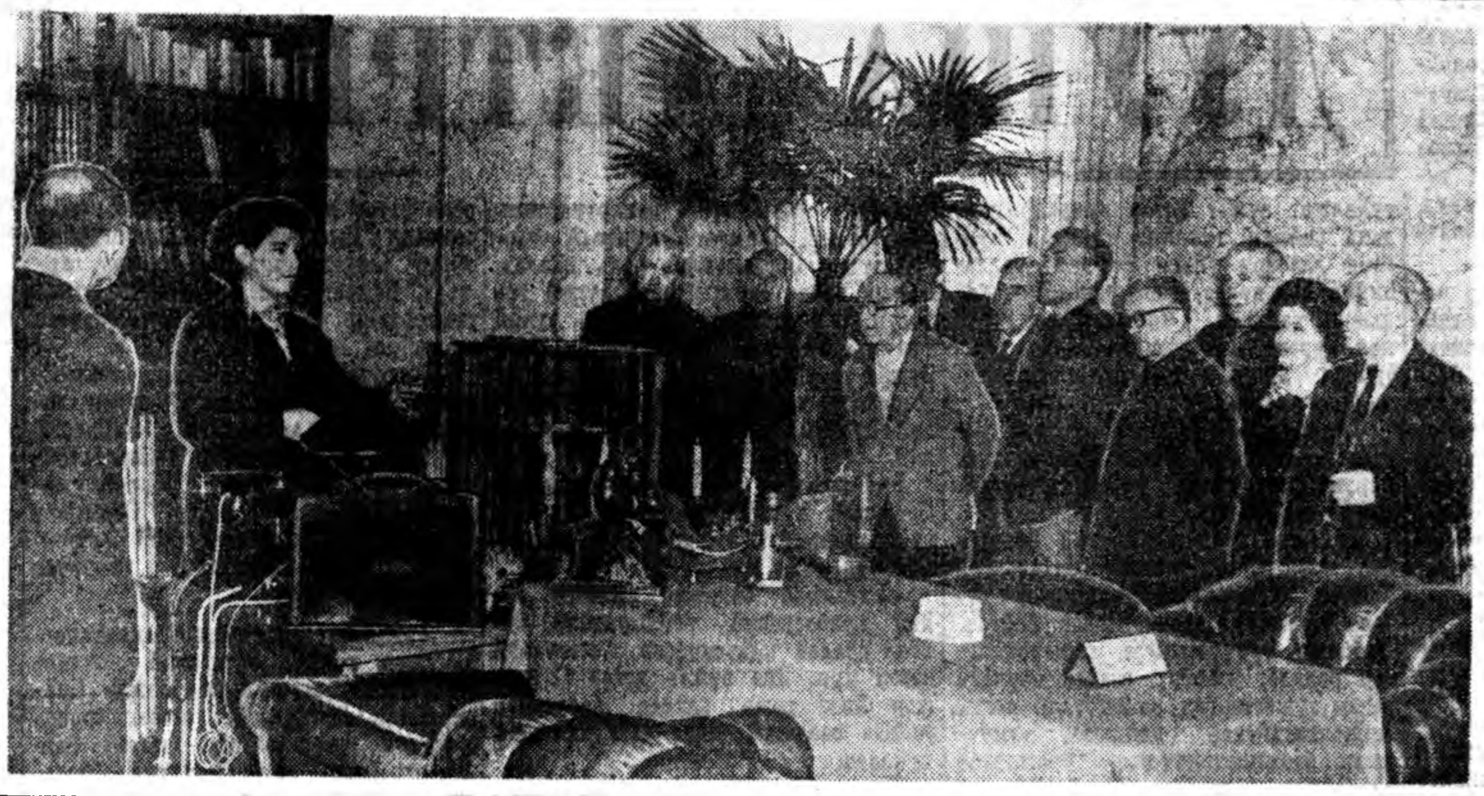
* * *

Гансааран аалихан
Галгижал ябанаб...
Хубсаһым дамжан
Хурдалан гүйжэ,
Нютагайм шоргоолзон
Нюуртам ерээд,
Хасартам һэмээхэн
Хазаад үзэбэ.
Таняад хазаба гүш?
Танижа ядаад гү?
Хазалза даа, хаза
Хамаагүй. Тэсэхэб...
Эдир наһыем
Элеэр һануулбаш...
Таанаршье барандаа
Үй түмөөрөө
Үймэлдэн байгаат
Бута дээрээшье,
Бута соогоошье,
Амидаран жарган,
Ажалаа эрхилэн.
Маанаршье барандаа
Үй түмөөрөө
Үймэлдэн байгаабди
Оршоһон нютагтаашье,
Орон соогоошье,
Байдалаа шэнэдхэн,
Баатараар ажаллан...

Хорёодтоо ойртоод,
Комсомол болоод,
Эрдэм һургуули
Эрхилэн жүдхэжэ,
Олон юумэ
Ойлгон мэдэжэ,
Ашата Ленинэй
Алдарта партиин
Арюун хэрэгэй
Агитатор болоолойб.

Тэрэ гэһээр
Тэмсэ тэмсэһээр,
Ашата партитаяа,
Арадтаяа хамта
Хүгжэ хүгжэһөөр,
Хүмүүжэ хүмүүжэһээр,
Шадалайнгаа зэргээр,
Шадабариингаа сэнэгээр
Ашата багшаяа,
Алдарта партияа,
Эхэ ороноо,
Энхэ жаргалаа
Дуу таһалангүй
Дуулан магтаһаар
Жаран наһанайнгаа
Жаргалай нарые
Хаража баясан,
Ханажа ябаналби...

(Үргэлжэлэлынь хожом гараха).

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: бүлэг экскурсантнууд Кремль соохи **В. И. Ленинэй** ажалладаг кабинедтэ ороод байна.

ТАСС-ай фотохронико.

УРАН ҺАЙХАНАЙ ХАРАЛГАДА БЭЛЭДХЭЛ

ХЭН ЯМАР БАЙГША ААБ?..

Байгша оной декабрь һараһаа эхилээд, ерэхэ жэлэй түрүүшын хахад болотор, манай үргэн уужам орон дотор хүдөө нютагуудай, хото городуудай ажалшадай уран һайханай харалга хэзээ хэзээнэйхиһээ үргэн дэлисэтэйгээр үнгэргэгдэхэнь гээшэ. Ушар юуб гэхэдэ, тус уран һайханай энэ харалга агууехэ багша Владимир Ильич Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй алдарта ойдо зорюулагдана ха юм. Тиимэһээ энэ харюусалгата харалгада бэлэдхэлэй аргагүй ехэ политическэ үүргэтэй байһаниинь хэндэшье мэдээжэ.

Манай Буряадай республикада хатар дуунай коллективүүдэй, агитбригадануудай, уран гоёор уншагшадай болон өөр тухайгаа кино-буулгагшадай конкурснууд, тиихэдэ арад зоной дундаһаа ургаж гараһан уран дархашуулай, уран зураашадай, фото-зураг буулгагшадай бүтээлнүүдые харуулһан выставкэнүүд эмхидхэгдэхэ юм.

Тэрэ тоодо республикымнай арадай театрнуудай артистнар, соёлой байшан, клубуудай дэргэдэхи драмкружогойхид зүжэгүүдые бэлдэжэ байна. Зүгөөр тэрэ бэлэдхэлээ ямараар эхилжэ байһан тухайнь тоггожо хөөрэхэ дуран хүрэнэ.

Манай республика дотор арадай арбаад театрнууд тоологдоно. Тэдэнэй хоёрынь Улаан-Үдын локомотив-вагон заһабарилгын болон авиационно заводуудай ДК-гай дэргэдэ эмхидхэгдэнхэй. Найманиинь аймагуудай түбэй соёлой байшангуудай дэргэдэ, тодорхойлон хэлэбэл, Гусиноозерск, Кабанск, Хяагта, Закаменск хотонуудта, Мухар-Шэбэр, Багдарин, Хэрэн, Петропавловка тосхонуудта хүдэлжэ байдаг.

Ганса Баргажанай аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо Барханай арадай театрай бии байһые онсо тэмдэглэмээр. Юуб гэхэдэ, республика доторнай нимэрхүү театрнууд колхоз, совхозуудта үшөө эмхидхэгдээдүй бшуу.

Тиихэдэ Закаменск хотодо эмхидхэгдэһэн арадай театр тогтоһоор арбан жэлэйнгээ ой һаяхан тэмдэглэбэ. Энэ хугасаада тус театр 25 зүжэг табиһан, республикынгаа аймаг, нютагуудаар аяншалжа, 46 клуб, соёлой байшангуудай ендэр дээрэ наадаяа 205 дахин харуулжа, ажалша арад зоной магтаал һайшаалда хүртэһэн намтартай. Театрай режиссёр—РСФСР-эй болон Буряадай АССР-эй культурын габьяата хүдэлмэрилэгшэ В. А. Соболев эрхим һайн коллектив байгуулжа, тэдэнэй ажал хүдэлмэрие шадамар бэрхээр ударидажа байдаг. Соёлой байшангай директор А. А. Киреева, художник А. И. Варанкин, Зэдын комбинадай хүдэлмэрилэгшэ А. К. Дубровин болон бусад театрай ажал хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, яһала бэрхэнүүд артистнар болонги.

Мүнөө үедэ Захааминай арадай театрайхид Владимир Ильич Ленинэй 100 жэлэй ойдо зорюулжа, Л. Рахмановай «Хүгшэрөөб гээд, хүлөө жинижэ һуудаггүй...» гэһэн олон үйлэтэй зүжэг табихаар бэлдэжэ байнад.

Мүн Захааминай арадай театрһаа дутуугүй республика дотороо сууда гараһан Барханай арадай театр Хоца Намсараевай «Сэрэмпэл», гэжэ туужые энэ жэлдэ зүжэглэн табяа. Буряадай АССР-эй искусствын габьяата ажал ябуулагша Буянта Григорьевич Аюшин тэрэ хэрэгтэнь горитойхон туһаламжа үзүүлээ. Барханайхидай табиһан «Сэрэмпэл» Хоца Намсараевай нэрэмжэтэ гүрэнэй буряад драмтеатрай харуулһанһаа ондоошог, богони болгогдоһон байна.

Мүнөө үедэ Барханай арадай театрай артистнар «Сэрэмпэл» гэһэн зүжэгөө бүхы аймаг дотороо харуулжа ябанад.

Зүгөөр Барханай арадай театрайхид «Сэрэмпэлые» болохоёо байһан харалгада гэжэ абаһан байбашье, харалгын болотор үшөө хоёрдохи зүжэг бэлэдхэжэ табихаар түсэблэнхэй. Энэнь ехэл урматайшье, һайшаалтайшье хэрэг гээшэ. Мүнөө дээрээ тэдэнэр Ц. Шагжинай «Хабарай дуун» гэһэн зүжэг хараадаа абанхай.

Барханай арадай театр буряад хэлэн дээрэ зүжэгүүдые табидаг. Тиимэһээ табиһан бүхы зүжэгүүдынь буряад драматургнуудай зохёолнуудһаа бүридэнэ. Энэнь нэгэ талаараа һайншье һаа, нүгөө талааараа тус театрай репертуарые үгытэй болгоно гэжэ һанагдана. Барханай арадай театрай артистнар совет драматургнуудай, классигуудай зохёолнуудые табижа туршаа һаань, яаха юм ааб гэжэ һанагдана. Үгышье һаа, совет олон яһатанай арадуудай ажабайдалые харуулһан национальна авторнуудай зүжэгүүдые буряадшалаад табибалнь, тэдэндэ арга шадал яһала бии. Жэшээлхэдэ, Чингис Айтматовай «Эхын тала», Мустай Каримай «Һарын хиртэһэн һүни» гэхэ мэтэ һайн юумэнүүд бии ха юм.

Гэхэтэй хамта тэндэ хүдэлхээ ошоһон режиссёрнууд удаан тогтодоггүй, арайхан гэжэ хоёр жэл хүдэлхэтэй-үгытэй болоод ябашадаг. Энэ ямар шалтагаанһааб? Энээндэ анхарал хандуулхаар болоо.

Мухар-Шэбэрэй арадай театр байгша оной ноябрь һарын эхеэр Ю. Нагибинай, Ц. Солодариин «Суджанай хатанар» гэһэн зүжэг харуулжа, нютагайнгаа хүн зониие баясуулаа. Тус зүжэгые арадай театрай режиссёр В. К. Зубарев табяа юм.

1967 ондо Зэдын аймагай түб—Петропавловка тосхондо эмхидхэгдэһэн арадай театр мүнөө дээрээ мүртэй зүжэгүүдые табижа шадаагүй байһаар. Тэдэнэр гансахан зүжэг, тодорхойлбол, Я. Апушкинай «Комсомольская правда» гэжэ пьесэ табяа. Мүнөө жэлдэ Шваркинай «Ондоо хүнэй үхибүүн» гэһэн зүжэг шэлэжэ абаһаншье һаа, тэрэнээ найруулан табиха зорилгоёо бэелүүлхэнь бэрхэтэйшэг хэбэртэй. Юуб гэбэл, хабаадаха хүнүүдынь уялгадаа муугаар хандана.

Энэ хоёрхон жэлэй туршада Петропавловкын арадай театрта аяар гурбан режиссёр һэлгээ. Тиимэһээ тус театрай хэрэгүүд урагшагүйдэнэ.

Хяагта городой арадай театрай хүдэлмэридэ баһал горитой дутагдал бии. Тэрэниие ударидаха үүргэтэй режиссёр Т. Ушакова оролдосогүйгөөр хүдэлнэ.

Түнхэнэй аймагай Хэрэнэй арадай театрай артистнар драматург Ц. Шагжинай «Хабарай дуун» гэһэн олон үйлэтэй зүжэг дээрэ хүдэлнэд. Энэ зүжэг В. Билтагуровай ударидалга доро табигдажа байнхай.

Гадна республикымнай арадай театрнуудай хажуугаар аймагуудай соёлой байшангууд болон хүдөөгэй клубуудай дэргэдэхи драмкружогойхид болохоёо байһан харалгада мүн лэ өөһэдынгөө шадабари харуулха зэргэтэй.

Жэшээнь, Оронгын соёлой байшангай дэргэдэхи драмкружогой гэшүүд Октябриин хубисхалай 52-дохи жэлэй ойн баярта һайндэртэ Ц. Шагжинай «Будамшуу» гэһэн зүжэг харуулаа. Энэ зүжэгэй гол рольнуудта Оронгын соёлой байшангай уран һайханай хүтэлбэрилэгшэ В. Забханов, багша Б. Д. Жамбалов, тракторист В. Хышектуев, соёлшон Р. Оматуева, колхозой комсомолой эхин организациин секретарь А. Зодбоев гэгшэд наадажа, нютагайнгаа харагшадые ехэ һонирхуулаа.

Манай республикын театральна уран һайханай бүлэгүүдэй ажал хүдэлмэрие хараад үзэхэдэ, үшөөл олон дутагдалнуудтай байһаар. Арадай театрнуудай репертуарые бүхы дээрэнь абажа харабал, нэгэл адлиханууд шэнги болоно. Энээниие эртээнһээнь хараадаа абажа, зарим коллективүүдтэ ондоо зүжэгүүдые шэлэхыень дурадхаха хэрэгтэй. Юрэдөө дээдынишье, нютагайшье соёлой зургаануудһаа тэдэндэ горитойхон туһаламжа хэрэгтэй.

Республикымнай арадай театрнуудай болон драматическа коллективүүдэй зүжэг наадануудай харалга Улаан-Үдэ хотодо 1970 оной мартын 24-һөө апрель һарын 4 болотор үнгэргэгдэхөөр хараалагдана. Тэрэ болотор хото, хүдөөгэй уран һайханай бүлгэмэйхид, арадай театрай артистнар өөһэдынгөө репертуарые шэнэдхэхэ, табиһан зүжэгүүдээ заһаха, мүлихэ, образуудыень шанар, удха һайнтай болгохо аргатай.

Тэрэнэй хажуугаар республикымнай уран һайханай бүлгэмүүд тэрэ харалгада В. И. Ленинэй алдарта үйлэ хэрэг, тэрэнэй арюун һайхан дүрые харуулһан уран зохёолой, дуу хүгжэмтэ композици заатагүй бэлдэхэ уялгатай.

Тиимэһээ болохоёо байһан харюусалгата харалгадаа бэлэдхэл ябуулха хүдэлмэри ганса арадай театр, клубууд болон Соёлой байшангай хүдэлмэрилэгшэдэй хэрэг бэшэ, бүхы олониитэдэ хабаатай шухала хэрэг гээшэ.

С. БУБЕЕВА,
арадай уран зохёолой республиканска байшангай методист.

ТҮРҮҮШЫН ДАМЖУУЛГА

Аймагай «Шэнэ Үдэ» газетын редакциин дэргэдэ эмхидхэгдэһэн уран зохёолой кружогто хабаадалсагшад нютагайнгаа радиогоор хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдтэ зорюулагдаһан тусхай дамжуулга түрэлхи буряад хэлэн дээрэ анха түрүүшынхеэ хэбэ. Энээндэ редакциин, ВЛКСМ-эй райкомой хүдэлмэрилэгшэд Барадий Лайдапов, Сэсэгма Базарова, Розалия Жанаева ба Хориин дунда һургуулиин 10-дахи классай һурагша Галина Соднопова гэгшэд хабаадалсажа, аймагайнгаа һүүлшын һониннуудые дуулгаһан байна.

Манай корр.

[Бу]РЯАДАЙМНАЙ ЭРДЭМТЭД ОЛОШОРНО

...орондомнай эрдэм бэлиг ...ээр үерлэнэ гэбэл алдуу ... Гансахан Улаан-Үдэ ...а харабал, хэды олон ...иин институдууд хүдэл...эй шэглэлынь тоолохо...ажахын ба ажабайдалай ...барида хүдэлхэ мэр...е бэлдэхэһээ гадна, эр...алгын ехэ хүдэлмэри ...байдаг, бэлигтэй олон эр... мэдээжэ болонхой. Ажа...хоёрой харилсаан бэе бэе...шагүйгөөр нэгэдээд, хүн ...туһада алба хэнэ. Энээ... ехээр гэршэлхын тула ...Наукануудай академиин ...отделениин Буряадай фи...аллдаг эрдэмтэдэй һүү...хэжэ байһан хүдэлмэри ...хүсэл бии.

...е мэдэһээр, манай Бу...филиал Сибириин ехэхэн ...нтрнүүдэй нэгэн ааб ...нэй хоёр институдта ...ба естественнэ эрдэмэй) ...байгаа 300 эрдэмтэд бэ ... хүдэлмэрилэгшэд бүхы ...таяа хамта В. И. Лени...һөөр 100 наһанайнь ойе ...урэтэйгээр угтахын ту...лдэ өөрынгөө хүбитые ...эрдэмэй ехэ хүдэлмэри ... Мүнөө үедэ институдуу... эрдэмэй 56 темэ дээрэ ...ын хүдэлмэри хэгдэжэ, ... туйлалтанууд харуу... Эрдэмэй 6 доктор, 70 ...болон бусад хүдэлмэри... ажаллаха арга боломжо...ондо хүсэд бии. Манай ... филиалай хоёр инсти...таһагтай, секторнууд ба ...инуудтай бэеэ дааһан ...агта туһалха талаар ...эһэг номтой ехэ библиотекэ, бэеэ дааһан ротационно цех, хэмжэлгын приборнуудай бюро, оптико-механическа мастерской болон элдэб машинанууд ехэ нэмэри хэдэг.

Эхин тогтоһоор арбадахи жэлээ һаяхан тэмдэглэһэн манай филиалда коммунис барилгын алишье һалбарида дайралдадаг шухала шухала асуудалнуудта дары харюу үгэжэ шадаха бэлигтэй олон эрдэмтэдэй бии болоһондо омогорходогбди. Тэдэнэр ажахын үдэр бүри урагшаа дабшаха зэмдэ туһа нэмэри ёһотоор оруулха шэнжэлэлгэнүүдые хэдэг. Энэ талаар һаяын жэлнүүдэй туршада ахамад нүхэдтэеэ хамта залуу эрдэмтэднай эршэмтэй ажаллажа байнхай. Тэдэнэй эдэбхитэйшүүлынь гол хүдэлмэреэ ябуулхаһаа гадна, хүтэлбэрилхы ажалда урагшатай хабаададаг. Жэшээнь геолого-минералогическа эрдэмэй кандидат Г. В. Андреев филиалайнгаа геологиин отделэй петрографиин лабораторие даажа, эмхидхэлэй хүдэлмэри ябуулхынгаа хажуугаар эрдэмэй докторско диссертаци бэлдэжэ дүүргээ. Физико-математическа эрдэмэй кандидат, радиометеорологиин лабораторие даагша Ч. Ц. Цыдыпов мүн лэ докторско диссертация дүүргэхэ болоо. Гадна физико-математическа эрдэмэй кандидат, электромагнитна долгинуудые шэнжэлхэ лабораторие даагша Е. М. Хомяк, химиин лабораторие даагша химиин эрдэмэй кандидат А. А. Изынеев, фотоэнергетикын лабораторие даагша биологиин эрдэмэй доктор М. В. Фимов, газарай хүрьһэнэй нуралгада ороогые шэнжэлхэ лабораторие даагша хүдөө ажахын эрдэмэй кандидат Н. Б. Намжилов болон бусад олон эрдэмтэд ооһэд өөһэдынгөө һуурида урагшатай ажаллана. Гадна эрдэмэй залуу кандидадууд—экономист М. А. Алексеев, социолог Ю. Б. Рандалов, историк Т. М. Михайлов, искусство шэнжэлэгшэ И. А. Соктоева, геолог Д. Б. Базаров, фольклорист И. З. Ярневский, хэлэнүүдые шудалагша В. И. Рассадин гэхэ мэтэ нүхэднай удха түгэлдэр хүдэлмэринүүдээр Буряадай эрдэмдэ өөһэдынгөө нэмэриие оруулжа эхилээ гээшэ.

Энэ талаар үшөө нэгэ юу тэмдэглэлтэйб гэбэл, манай Буряадай филиал залуу эрдэмтэдые олошоруулха, тэдэнэй дундаһаа ёһотойл бэлигтэйшүүлыень оложо саашань һургаха, өөдөө ургаха таладань туһалха бүхы арга боломжо олгохые саг үргэлжэ оролдожо байдаг. Мүнөө үедэ тэдэ залуушуулаймнай дундаһаа 40 хүниие аспирантурада һургана.

1967 ондо манай коллективэй дундаһаа 13 хүн, 1968 ондо 8 хүн эрдэмэй кандидадта диссертацинуудые хамгаалаа һэн. Эдэ хүдэлмэринүүдэй дунда удха шанарайнгаа талаар дээдэ хэмжээндэ хүрэмэ туйлалтануудшье бии. Мүнөө үедэ геологиин эрдэмэй институдай эрдэмтэ секретаряар хүдэлжэ байгаа В. С. Дугаров Витим шадарай газарай хүрьһэнэй дулаа нэбтэрүүлхэ арга боломжые шэнжэлжэ диссертаци хамгаалаа һэн. Энэ хүдэлмэринь ажахыда ехэ туһатай хэрэг болонхой. Мүн лэ Забайкалиин баруун хизаарнуудай газарай хүрьһые шэнжэлжэ, В. С. Доржиев диссертаци бэшэжэ хамгаалаа һэн. Энэ хүдэлмэринь ехэ эрдэмтэдэй һайн сэгнэлтэдэ хүртэһэн байна. «Хадалиг газарай агаарай байдалай зарим шэнжэнүүд ба тэрэнэй агаарай долгиной тараха талада нүлөөлэлгэ» гэһэн диссертаци Н. Ц. Гомбоев бэшэжэ хамгаалаа. Энэ хүдэлмэринь манай нютагта, эндэхи ажахынуудта ехэ туһа үзүүлжэ шадаха юм. Гадна М. Ц. Ракшаин, А. А. Соловьева, А. Д. Иванов болон бусадай үнгэрһэн жэлдэ хамгаалһан диссертацинууд ажахыда хэрэглэгдэжэ эхилээ.

Эрдэм ба техникын талаар СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи Гүрэнэй комитет аспирантураһаа газаа тээ диссертаци дээрэ хүдэлхээ һанаһан хүнүүдтэ туһалха зорилготойгоор тусхай тогтоол гаргаһан юм. Тэрэнэй ашаар манай филиалай үшөө 10 хүн шэнэ диссертацинууд дээрэ хүдэлжэ байнхай. Эдэ нүхэднай хүдэлхынгээ хажуугаар эрдэм шэнжэлэлгэ хэнэ бшуу. СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин Буряадай филиал залуу эрдэмтэдые аспирантурада ба аспирантураһаа гадуур һургаха зорилготойгоор тусхай түсэб зохёогоо. Тэрэнэй ёһоор физикын, химиин, биологиин, геологиин, түүхын, социологиин, научна коммунизмын ба бусад эрдэмүүдээр мэргэжэхэдэ болохо байна.

Эрдэмдэ дуратайшуулда Буряадай филиалай үүдэн үргэнөөр сэлигдэнхэй.

Б. БОДИЕВ,
Буряадай филиалай кадрнуудай таһагые даагша.

Түмэр замай Улаан-Үдэ станциин хүдэлмэришэд болон алба хаагшад ашаа тээхэ ба буулгаха жэлэйнгээ түсэб болзорһоонь урид дүүргэхээ тэмсэнэ. Мүнөө эдэнэр арба нэгэ һарынгаа даабари үлүүлэн дүүргээд, эршэмтэйгээр ажаллажа байна. Иимэ урагшатай ажалда сигналист, коммунис ажалай ударник Сергей Афанасьевич Потехин нилээд ехэ нүлөөтэй юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: С. А. Потехин.

А. МАНТАЕВАЙ фото.

ДУУША АКТРИСА

Хоца Намсараевай нэрэмжэтэ буряад театрайнгаа сценэ дээрэ наадахаданьшье, гоё һайхан хоолойгоор буряад дуугаа ханхинаса дуулахаданьшье һайхашаадаг үнинэй нэгэ актрисатайбди. Энэ Сэрэмжээ Уладаева. Бэлиг түгэлдэр ажал тухайнь, актрисын дуулаһан дуунууд, гүйсэдхэһэн рольнууд тухай хэлэхэ дуран хүрэнэ.

Сэрэмжээ Уладаевагай балшар наһаниинь түрэл Хэжэнгын Загаһата нютагай хонгор талада, хонхо сэсэгүүдэй дуун соо үнгэрһэн байна. Бүри нэгэдэхи классһа һуража ябахаһаа эхилээд, Сэрэмжээ нютагайнгаа уран һайханай бүлгэмдэ хабаадалсажа, тосхонойнгоо клубай сценэ дээрэ хатар наада харуулжа, хонгёо хурса хоолойгоор шүлэг уншажа, дуу дуулажа, нютагайнгаа хүн зониие баясуулдаг байһан.

Һургуулида һуража ябаад залуу басаган уран һайханай харалгада хэды удаа Улаан-Үдэ ерэһэн, республиканска харалгануудта хабаададаг байһан юм. Тиихэдэнь нютагайнь зон дууша басагамнай Улаан-Үдынгөө хүгжэмэй училищида һуража ошобо гэлсэдэг һэн. Теэд Сэрэмжээ нэрээшье хүгжэмэй училищида абтаа һэн. Теэд эндээ байра байдалай шалтагаанаар һуража шадаагүй, нютагтаа бусаха баатай болоһон юм.

Тиигэбэшье Сэрэмжээ нютагтаа ябаһан лэ газартаа уран һайханай бүлгэмдэ хабаадалсажа, өөрынгөө дуратай хэрэг нэгэтэшье орхёогүй бэлэй.

Нэгэтэ Сэрэмжээ Уладаева Хоца Намсараевай «Тайшаагай ташуур» гэһэн зүжэгтэ Улаахан гэжэ зараса басаганай рольдо анха түрүүшынхеэ наадаба. Тэрэ үедэ Хэжэнгэ нютагта хүдөөгэй уран һайханай бүлгэмые даридажа байһан, һүүлдэрнь РСФСР-эй арадай артист болоһон Владимир Константинович Халматов залуу басаганай наадахадань тэрээндэ туһалжа, зүжэг дотор ямараар наадаха байһан тухайнь туһатай һургаал заабари үгэдэг байһан. Талааниинь болоходоо, тэрэ рольдо наадахыень хараһан Чойжо-Нима Гениинов Сэрэмжээ Уладаевае эрхэ бэшэ буряад драмын театрта ерэхыень уриһан байгаа...

Тиигэжэ 1952 онһоо эхилээд Сэрэмжээ Уладаева Хоца Намсараевай нэрэмжэтэ буряад драмын театрта ажаллажа эхилээ бэлэй.

Хүдөөгэй уран һайханай бүлгэмһөө ерэһэн, зааханшье бэлэдхэлгүй байһан Сэрэмжээдэ түрүүшээр хүшэр ушарнууд тохёолдодог байгаа. Гэбэшье түрүүшынгээ харюусалгатай рольдо: «Хоёр ээдэй барлаг» гэһэн зүжэгтэ гол рольнуудай нэгые амжалтатайгаар наадажа, түрүүшын бэрхэшээлнүүдые уоагшатай дабаһанаа харуулаа һэн. Энээнэй һүүлээр тэрээндэ Цырен Шагжинай «Будамшуу» гэжэ зүжэгтэ Гэрэл гэһэн басаганай роль үгтэбэ. Энэ халаа тэрэнэй эгээн түрүүшынь томо роль, харюусалга ехэтэй байгаа. Гэрэл басаганай хуби заяан тухай мэдэхэ, зүгөөр энэ рольдо хүн зоной этигэмээр наадаха шухала байгаа юм. Гэрэл үгытэй Найданай басаган, эсэгэдэа туһалха гэжэ баян Һорниин хони маналсажа ябатарнь, Һорнии баян тэрэниие Габай ноёндо худалдаха гэжэ ябуулба. Теэд хани нүхэр Бадамшуунь тэрээндэ туһалжа, тэдэ бүри халуунаар нүхэсэжэ, үгытэй зондо туһалхын түлөө тэмсэнэд. Гэрэл басаганай рольдо наадаһан Сэрэмжээ Уладаева харагшадта ехэ һайшаагдаһан юм. Гэрэл басаганай роль залуу артистын наадаһан эгээн томо, эгээн һонирхолтой рольнуудай нэгэниинь болоод, саашанхи репертуартань ороо бэлэй. Жамса Тумуновай «Сэсэгмаада» Сэсэгмаагай роль наадаа. Урдын балар сагта эхэнэр хүнэй эрхэгүй, зол жаргалгүй байһан тухай тус пьесэ дотор хэлэгдэдэг ааб даа. Зулгы сэбэр шарайтай Сэсэгмаа зол жаргалаа эдлэжэ һууха хуби заяагүй байһан, үгытэй хүнэй үри бэлэй.

Энэ зүжэгэй гол рольдо наадаһан Сэрэмжээ Уладаева мүн лэ уян бэрхэ наадаараа хүн зоной дура сэдьхэл буляаһан юм.

«Ухаанһаа болоһон уйдхар» гэһэн Грибоедовэй гайхамшагта зохёол ородой классическа зүжэгүүдэй нэгэн мүн. Энэ зүжэг дотор Сэрэмжээ Лиза гэжэ зараса басаганай рольдо наадажа, үшөө нэгэ амжалта туйлаба.

Мүнөөнэй үе сагые харуулһан темэдэ Буряад театрай коллектив гол анхаралаа ехэтэ хандуулдаг. Тиимэ ажалай нэгэн болохо Бато-Мүнхэ Пурбуевай «Сасуутан» гэһэн драматическа зохёол нэрлэе. Тус зүжэгтэ артистка Янжима басаганай рольдо наадаа. Арбадахи класс дүүргэһэн хүбүүд, басагад түрэл колхоздоо үлэжэ ажаллаха гэжэ шиидэбэд. Теэд Янжима түрүүтэй залуушуулай дунда шанга социалис мүрысөөн эхилнэ. Пьесэ дотор сасуутанай ерээдүйн мэргэжэл тухай хөөрэлдөөнүүдэй болоходо, Янжимын ухаалиг басаган байһаниинь эли тодо харагдана...

Хэдэхэн жэлэй тэндэ харуулагдаһан «Хабарай дуун» гэһэн Цырен Шагжинай зүжэг манай орон дотор коллективизациин үе саг харуулһан зохёол. Энэ зүжэг дотор Сэрэмжээдэ даруу комсомолка Рыгземагай роль үгтөө һэн. Түрэл нютагтаа комсомолка Рыгземамнай залуушуулай түрүү зэргэдэ шударгы үүсхэл гаргаад, һайхан ажабайдалай түлөө тэмсэһыень тэрэ этигэмэ бэрхээр наадаһан юм.

Буряадаймнай драмын театрай сценэ дээрэ элитэ совет уран зохёолшо Аркадий Гайдарай «Р. В. С.» гэжэ зүжэг амжалтатайгаар табигдаһаниинь бидэндэ мэдээжэ. Энэ зүжэг дотор Сэрэмжээ Уладаева Жиган хүбүүнэй рольдо наадаба. Энэ ажалынь үндэрөөр сэгнэгдээ бэлэй.

Артистка Уладаевагай наадаһан Соёлмаа гэһэн басаганай ролиие «Соёлмаа, Батошулуун» гэжэ Чойжо-Нима Гениновэй зүжэг сооһоо онсолон тэмдэглэлтэй. Үгытэй байһандаа баяд ноёдой хуули эблэхэгүй, өөрынгөө дураар ханилха эрхэгүй байһан үгытэй зоной хоёр үринэр агууехэ Шекспирэй гайхамшагта зохёолой «Ромео, Джульетта» шэнгеэр хоюулан хосорхо баатай байгаа. Соёлмаа басаганай ролиие энэ зүжэг дотор Сэрэмжээ Уладаева яһала эли тодоор харуулжа шадаһан байна.

Артистка Уладаева Хоца Намсараевай нэрэмжэтэ буряад драмын театрай ендэр дээрэ гуша гаран олон ондоо рольнуудта наадаһан. Лиза бүриин абари зантай. хүби заяантай. хүсэл эрмэлзэлгэтэй эхэнэрнүүд, басагадай образуудые артисткын наадахада бидэ хараһан байнабди. Дээрэ хэлэгдэнгүй үлэһэн артисткын наадые тоолоболнай: Макаеногой «Хүлисэжэ хайрлыт» гэжэ зүжэгтэ Леня хүбүүхэйн, Горькиин «Дайсад» гэһэн спектакльда Надя басаганай, Мухтаровай «Хүхюу айлшан» гэгшэдэ Багтыгай, Погодиной «Кремлиин курантнууд» дотор һурагша басаганай, Молеревскиин «Шулуун», Софроновой «Тогоошон» дотор Таисиин болон буряад драматургнууд Шагжинай, Батожабайн, Намсараевай, бусад олон пьесэнүүдтэ наадаһан байна.

Актрисын наадаһан һүүлшын томохон рольнуудые дурдабал: монгол драматург Ойдоб гэгшын «Далан худалч» гэжэ зүжэг дотор Тунгалаг, Горькиин «Васса Железнова» дотор Люда басаганай, Дамдиновай «Үнгэрһэн хэрэгтэ» Мэдэгмаагай болон бусад рольнууд болоно.

Бэрхэ актриса байхынгаа хажуугаар Сэрэмжээ Уладаева арад зондо мэдээжэ болоһон бэлигтэ дуушан юм. Театрта табигдаһан зүжэгүүд дотор дуу дуулажа наадаха рольнууд ехэнхи сагтаа артистка Сэрэмжээ Уладаевада үгтэдэг. Жэшээ болгон дурдабал. Ц. Шагжинай «Будамжуу», монгол драматург Ойдобой «Далан худалч» болон бусад зүжэгүүдтэ Уладаевагай сэбэр нарин хоолойгоор ханхинаса дууладагынь хэндэшье мэдээжэ. Артистка хонгёо һайхан хоолойтой байбашье, арадайнгаа дуунай аялга нугалбари һайн мэдэдэг, тэдэнээ бэлиг шадабаритайгаар гүйсэдхэдэг. Тиимэһээ арбаад гаран жэлэй тэндэһээ Уладаева Буряадайнгаа радио болон телевиденеэр хэдэн олон дуунуудые дуулажа, арадайнгаа, буряад композиторнуудайнгаа дуунуудые олониитэ арад зоной дунда дэлгэрүүлхэ хэрэгтэ хабаадалсажа байһаар.

Хоца Намсараевай нэрэмжэтэ буряад драмын театрай сценэ дээрэ бэлиг түгэлдэр ажаллажа ябаһан артистка Сэрэмжээ Уладаевада үшөө олон һонирхолтой образуудые бэелүүлжэ, аялга һайхан дуунуудаараа арад зоноо баярлуулжа ябахыень хүсэе.

К. БУБЕЕВ.

Һаяшаг Дээдэ-Онгостойдохи «Труд» бүлгэмэй санаар аяншалагшадай баазада санашадай үбэлэй сезон нээлгын мүрысөөн үнгэргэгдөө. Эндэ спортивна клубуудай, бүлгэмүүдэй ба дунда, дээдэ һургуулинуудай суглуулагдамал команданууд хабаадалсажа, ана-мана тулалдаа. Энэ мүрысөөн зургаан бүлэг болон үнгэргэгдэһэн байна. Түрүү һуури эзэлэгшэдтэ үнэтэ бэлэгүүд, Хүндэлэлэй грамотанууд барюулагдаа.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ. 1. Эхэнэрнүүдэй урилдаан. 2. Финишэй дэргэдэ.

Л. АПРЕЛОВЭЙ фото.

СОЁЛОЙ ҺОНИН

ОЛОНОЙ ҺАЙШААЛДА ХҮРТӨӨ

Энэ үдэшэ Амарай филармониин цыгануудай эстрадна ансамблиин бүлэг артистнарай дуу, хатарай концерт хараха дуратайшуул аргагүй олон байба. Ниислэл хотымнай Чайковскиин нэрэмжэтэ хүгжэмэй училищиин үргэн салуу концертнэ зал соо хүн зон багтахысаа сугларанхай байба.

Хэдыхэн сагай үнгэрэмсөөр гитара, барабанай ирагуу гоё хүгжэм зэдэлбэ. Гунигай, хүхюун баярай уянгата хүгжэмэй аялгада һоттоһондол, гэнтэ абяагүй һууһан олон түмэн харагшад хүсэгын һэхэгдэхэтэй адли үни хүлеэһэн айлшадаа нэрьемэ альга ташалгаар угтаа һэн.

Ирагуу гоё хүгжэм улам эршэтэйгээр наярна. Ендэр дээрэ ансамблиин дуушан Василий Жемчужный гэгшын гаража, «420-дохи господин» гэһэн энэдхэг фильмдэ дууладаг дууе уянгатуулан ханхинуулхадань, эндэ сугларагшадай альга ташалган задар мэтэ гэхээр һэн. Харагшадайнгаа эрилтые дүүргэхэ баатай болоһон энэ нүхэр үшөө «Инагхан», «Баригдашагүй үһөө нэхэтшэд» гэжэ кинодо цыган Яшкын дууладаг дуунуудые гүйсэдхөө.

Энэншье гайхалгүй. Цыган арад ирагуу дуунуудые, уян нугархай, сэдьхэл зүрхэ хүдэлгэмэ хатарнуудые гүйсэдхэхэдээ бэлиг шадабаряар баян, өөрын онсо шэнжэтэй байдаг. Эгээл тиимэһээ мэдээжэ цыган хүгжэмшэ Ф. Листын бэшэһэн «Венгерские рапсодии» болон бусад олон тоото зохёолнуудынь түби дэлхэйн арадта хэды үндэрөөр сэгнэгдээ һэм! Гадна ородой элитэ хүгжэмшэд А. С. Даргомыжский, М. И. Глинка, П. И. Чайковский өөһэдынгөө бэшэһэн зохёолнуудта цыган арадай хүгжэм, хатарнуудые яһала шадамараар хэрэглэһэн шуу.

Дурсагдагша филармониин бэлигтэй хатаршад Татьяна Вербицкая, Людмила Череповская, Иван Швыдченко гэгшэдэй солбон шуранаар, үегүй юумэдэл уян нугархайгаар хатархадань, бүхы бэень хүгжэмэй аялга доро һэхэлзэжэ, олоной дура сэдьхэл татаа. Мүн тиихэдэ дуушан Тамара Новосадович, Вячеслав Степной, Вячеслав Новосадович гэгшэд Азербайджанай композитор Бюль-Бюль Оглын «Тохорюунууд», югослав арадай «Хура бороо» болон цыгануудай хүхюун дуунуудые хангюурдаа.

...Гитара, баянай ирагуу хүгжэм зэдэлһээр. Залаар багтахысаа сугларһан харагшадай «бис-бис» хашхараан, нэрьемэ альга ташалган доро айлшадай хойно хойноһоо һубарилдан, уянгата дуугаа, уян нугархай хатараа хүнэй зүрхэ сэдьхэл хүдэлгэмөөр гүйсэдхэнэ.

Нигэжэ манай республикада дүрбэдэхеэ айлшалжа ерэһэн Амарай филармониин цыгануудай ансамблиин артистнарай гоё һайхан, удха түгэлдэр дуу, хатарай һонирхолтой концерт ниислэл хотымнай ажалшадта үндэрөөр сэгнэгдэжэ, хани халуун альга ташалгаар угтагдаа.

В. ДОРЖИЕВ.

АЖАЯШАДАЙ АМАРАЛТА ЭРХИМЭЭР ХАНГАГДАНА

Улаан-Үдын судна бүтээлгын заводой коллектив ажалшадайнгаа амаралтые ашагтай һайнаар эмхидхэнэ. Байгша оной туршада тус заводой 500 гаран хүдэлмэрилэгшэд профсоюзай путёвкоор амаралтын байрада, холо ойрын курортын газарнуудта, аяншалагшадай баазануудта амарһан байна.

Заводой хүдэлмэришэд Сэлэнгэ мүрэнэй эрьедэхи сэнгүү һайхан байгаалитай Еловко гэжэ нютагта өөһэдынгөө гараар амаралтын байра барижа һаяхан дүүргэбэ. Эндэ үбэлэй үедэ тус заводой ажалшад олоороо ошожо, амаралтынгаа үдэрнүүдтэ хүхюу һайханаар сэнгэхэ байна. Тэндэнь амарагшадай хэрэглэхэ сана, аяншалгын бусад хэрэгсэлнүүд бүрин бии.

Мүн заводой залуушуул Хяагтын, Сэлэнгын аймагай нютагуудаар аяншалга хэжэ, арадай түүхын, революционно дурсамжын газарнуудтай танилсаха байна.

Д. БАЛДАНОВ.

ХҮДӨӨГЭЙХИД ҺОНИРХОБО

Цахир тосхоной хүдөөгэй клуб соо энэ үдэшэ хүн зон хэзээ хэзээнэйхиһээ үлэмжэ олоороо сугларба. Уласхоорондын байдал тухай лекци эндэ үнихэнэй болоогүй байгаа. Тиигээд энэ удаа лекторшье юрын хүн бэшэ, харин Москваһаа ерэһэн, түүхын эрдэмэй кандидат Р. В. Хабаева байгаа ха юм.

Нүхэр Хабаева уласхоорондын байдал тухай тон һонирхолтойгоор хөөрэжэ, сугларагшадые баясуулаа. Лекци шагнагшадай олон асуудалда гүйсэд харюунууд үгөө.

Лекциин түгэсхэлдэ ажалшад нүхэр Хабаевада баяр хүргэжэ, хойшодоо Цахир нютагтамнай ерэжэ, ашатай һайхан хөөрөөгөө үргэлжэлүүлжэ байхыень хүсэһэн байна.

Б. ШОЁНОВ,
хүдөө бэшэгшэ.

Захааминай аймаг.

Практика — харюусалгатай шалгалта

Улаан-Үдымнай эгээл үнинэй дээдэ һургуулинуудай нэгэн — Доржо Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институдай түүхэ ба хэлэ бэшэгэй факультедэй буряад таһагай 5-дахи курсын бүлэг студентнэр 1-дэхи интернат һургуулида һүүлшынгээ практика гаража байнхай. Эдэнэр дүй дүршэлтэй багшанарай хүтэлбэри доро ород хэлэ ба литературын хэшээлнүүдые үнгэргэжэ, ерээдүйнгөө мэргэжэлые улам дээшэлүүлнэ.

Эндэ студентнэр Ф. Шагжиев, Я. Цоктоева, Е-Х. Цынзыбеева гэгшэд түрүүшынгээ хэшээлнүүдые «эрхим» гэһэн сэгнэлтэтэйгээр үнгэргөө.

Тоб гэмэ, удхатай хэшээл үнгэргэжэ һурахадань тус һургуулиин багша Серафима Бадмаевна Бодиева, доцент Мария Ильинична Уланова горитойхон туһаламжа үзүүлнэ.

В. ЧИМИТОВ.

Үнгэрэгшэ амаралтын үдэр ниислэл хотымнай Буряадай АССР-эй 25 жэлэй ойн нэрэмжэтэ стадионой мүльһэн элүүр дээрэ ЛВРЗ-гэй «Локомотив» бүлгэмэй залуу хоккеистнарай суглуулагдамал команда түмэр замай техникумэйхидтэй уулзаа, түрүүшынгээ мүрысөө үнгэргэбэ. Энэ тулалдаанда түмэр замай техникумэйхид локомотивайхидһаа бэлиг шадабараар булюу байжа, онсо шалгараа. Уулзалгын дүн 7:3.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: тэмсэл түлөг дундаа.

Л. ХАЙДУРОВАЙ фото.

УЛАСХООРОНДЫН ШЭНЭЖЭЛЭЛ

ВЕНЭДЭХИ КОНФЕРЕНЦИ

Европодохи аюулгүй байдалай ба харилсаа холбооной түлөө конференци Венэдэ болоод һаяхан дүүрэбэ. Энэ конференцидэ дэлхэйн олониитэ ехэ анхарал хандуулаа. Тэрээндэ 26 ороной олониитын түлөөлэгшэд — эхэнэрнүүдэй, залуушуулай болон бусад организацинуудай хүтэлбэрилэгшэд, парламентаринууд, эрдэмтэд, культурын ажал ябуулагшад шахардуу шанга байдал һуларуулхые, аюулгүй байдал бэхижүүлхые, һайн харилсаа холбоо хүгжөөхые эрмэлзэдэг аад, политическэ элдэб үзэл баримталдаг хүнүүд хабаадаа. Эгээл энээгээр конференциин зүбшэхэ зүйлнүүд тодорхойлогдоһон байна. Дэлхэйн хоёрдохи дайнай һүүлээр тогтоһон хилэнүүд сооһоо Европын бүхы гүрэнэй газар уһанай бүрин бүтэн байлгые мэдэрэлгэ, Европодохи аюулгүй байдал найдамтайгаар хамгаалха эмхи байгуулга, буу зэбсэг хуряаха, Европын гүрэнүүдэй хоорондо экономическа ба культурна харилсаа холбоо али бүхы талаарнь хүгжөөхэ асуудалнууд хаража үзэгдөө.

Уласхоорондын шахардуу шанга байдал һуларуулгые хангахын тула Европын оронууд ба арадуудай ехэ харюусалга тухай конференцидэ хабаадаһан олон хүн хэлэһэн байна. Имагтал энэ түби дээрэ дэлхэйн хоёр дайн һүжэрөөгдэһэн байгаа, шэнэ сэрэгэй тулалдаануудай гараха аюул эндэ үшөө зайсуулагдаагүй гэжэ тэдэнэр һануулаа.

Европодохи бата бэхи эб найрамдал Европын гүрэнүүдэй хамтын хүсэлэл оролдолгоор, Европодохи аюулгүй байдал найдамтайгаар хангаха эмхи зургаан байгуулжа, тэрээндэ бүхы оронуудай хабаадалгаар хангагдажа болохо гэжэ Венэдэхи конференцидэ хабаадагшад нэгэн һаналтайгаар тоолоно гээд баталан абтаһан декларации соо хэлэгдэнхэй. Аюулгүй байдалай ба харилсаа холбооной асуудалнуудаар ниитэ Европын зүблөө 1970 ондо Хельсинкидэ зарлаха талаар социалис оронуудай гаргаһан үүсхэлые Венскэ конференци дэмжээ. Декларации соо заагдаһанай ёһоор энэ һанамжые Европын бүри олон орон дэмжэдэг болоно байна.

Конференциин хүдэлмэри яахадаа угаа шухала удха шанартайб гэхэдэ, шахардуу шанга байдал һуларуулгада һаад ушаруулхые, ниитэ Европын зүблөө зарлалгые орёо бэрхэтэй болгохые ба удааруулхые эрмэлзэдэг хүсэнүүд Баруун Европодо үшөө бии. Венэдэхи конференци хадаа мүнөө үе сагай тон шухала асуудалнуудые шиидхэхэ аргануудые олохо талаар Европын олониитын нэгэдэхэ замдахи шухала шата болоно үгэнэ.

АРСАЛДААН ГАРАҺААР

Баруун Европын «юрэнхы дэлгүүртэ» ородог зургаан ороной «дээдэ тушаалтадай» зүблөөн декабриин 1—2-то Гаагада болоно, тэрээндэ гүрэн түрые ба правительствануудые толгойлогшонор, тэрэшэлэн гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүд хабаадаа. Энэ амлараа экономическа бүлэглэл дотор хэдэн жэлэй турша соо гаража байдаг эгээн шанга арсалдаа зүрилдөөе һуларуулхын тулада энэ уулзалга эмхидхэгдэһэн байгаа.

Францийн түлөөлэгшэдэй ехээр баадхадагай ёһоор, «Хүдөө ажахын юрэнхы дэлгүүр» байгуулгые түгэсхэхэ тухай зүблөөн дээрэ хамагай гүрүүн хөөрэлдөөнүүд болоһон байха юм. Европын экономическа нэгэдэл (ЕЭС) байгуулха тухай Римскэ договорой ёһоор «юрэнхы дэлгүүрэй» бусад оронуудһаа, хамагай түрүүндэ Баруун Германиһаа промышленна эд бараа асаржа худалдахын тулада хилэнүүдээ үргэнөөр нээжэ үгэһэн Франци хадаа өөрынгөө хүдөө ажахын продукци худалдаха таарамжатай арга боломжотой болохобди гэжэ найдадаг байгаа. Гэбэшье хүдөө ажахынгаа продуктнуудые «юрэнхы дэлгүүрэй» бусад оронуудта абаашажа худалдалга тэдэ оронуудайнь зүгһөө һаад ушаруулагдадаг дээрэһээ өөрынь худалдажа абадаг промышленна эд бараанай гаргашые хүсэлдүүлжэ шададаггүй байшоо. Тиимэһээ ороной финансова байдалда муугаар нүлөөлөө. Франциин хэблэлэй мэдээнүүдэй ёһоор, Франци хадаа гансахан лэ Баруун Германитай наймаа хэхэдээ, өөрынгөө худалдажа абаһан юумэндэ орходоо 500 миллион шахуу франкын юумые жэл бүхэндэ багаар худалдадаг байна.

Түгэсхэлэй коммюнике дээрэһээ хаража үзэхэдэ, зүблөөндэ хабаадагшад Францида зарим буултануудые хэжэ үгэхэ баатай болоо.

Гэбэшье «Юманите» газетын бэшэһэнэй ёһоор, хүдөө ажахын ниитын политикые мүнгэ зөөреэр хангаха асуудалнуудые 1970 оной январиин 1 хүрэтэр гуримшуулха тухай Франциин оруулһан дуралхалые «юрэнхы дэлгүүрэй» оронуудай зүбшөөһэн ушар француз таряашадта тиимэ ехэ туһатай байхагүй. Энэ хадаа газар ех[…] дэгшэдтэ ашагтай туһа[…] жэжэ ажахынуудые усад[…] һалха.

Хүдөө ажахын полити[…] далнуудаар Францида зар[…] нуудые хэхэдээ, тэрэнэй[…] хадаа «юрэнхы дэлгүүрт[…] бусад зарим оронние аба[…] буулта хэхыень өөртэнь[…] һэн байна. Удаан саг с[…] лэлгэнүүдэй болоһоной […] зүблөөндэ хабаадагшад и[…] сээ. ЕЭС-эй ба тэрээндэ […] сэдэг кандидат-оронууда[…] хэлсээ хэжэ эхилхэ. Тии[…] хэлсээе эхилхэ үдэрые […] ЕЭС-эй юрэнхы хараа б[…] хойлжо шадаагүй.

Англиие абаха тухай […] шиидхэлгые Гаагадахи […] байраһаань хүдэлгөөгүй г[…] тическэ олонхи шэнжэ[…] намжална. «Гаагадахи з[…] жэ шадаха юумээ эгэ[…] хэмжээгээрнь дүүргэ[…] гэй канцлер В. Брандт […] ренци дээрэ урмаа […] тэмдэглээ. Баруун Евро[…] энээн тухай бүри сэхэ […] нэ. «Дээдэ тушаалта[…] Гаагада үнгэргэгдэбэ,—[…] та» газетэ тэмдэглэнэ,—[…] «юрэнхы дэлгүүрэй» зүб[…] ной правительствануу[…] усадхажа шадаагүй». […] дүнгүүдээр һаналаа ха[…] һан тухайгаа Англиин х[…] гала ехээр элирхэйлэ[…] «Юрэнхы дэлгүүртэ» ор[…] Англи мүнөө батаар гар[…] ралтайгаар тоолохо боло[…] дүүтэй» гээд Англиин эз[…] лай орган бологшо «[…] таймс» газетэ бэшэнэ.

И. ЛАП[…]
А. РА[…]
И. КУ[…]

НЭГЭДЭХИ КОМИТЕДТЭ

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Агаарта, замбуулинай дайда ба уһан доро ядерна зэбсэг туршалгые хориходо тухай договорто саашадаа удааралтагүйгөөр гар табихыень бүхы гүрэнүүдые ехээр уряалһан резолюциие ООН-ой Генеральна Ассамблейн Нэгэдэхи комитет нэгэн дуугаар һайшаагаа. Резолюци хадаа ядерна зэбсэг хаа хаанагүй туршалгые болюулхыень иимэ зэбсэгтэй болоһон оронуудые уряалаа, ядерна зэбсэг газар доро туршалгые хориходо тухай договор зохёолгые түрүүшын ээлжээнэй хэрэг болгон саашадань үргэлжэлүүлхыень, хэгдэһэн хүдэлмэриингөө урэ дүнгүүд тухай элидхэлые 1970 оной июлиин 15 хүрэтэр Генеральна Ассамблейдэ хүргэхыень буу зэбсэг хуряаха талаар комитедэй зүблөө гуйгаа.

ООН-до ТАРААГДАБА

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Аха дүү социалис оронуудай хүтэлбэрилэгшэдэй Москвадахи уулзалга тухай коммюникегэй хүсэд текстые, «Вьетнамдахи зэрхэг түримхэй ябуулгые болюулха тухай!» энэ уулзалгада хабаадагшадай хэһэн мэдүүлгын хүсэд текстые СССР-һээ ООН-ой дэргэдэ байдаг саг үргэлжын түлөөлэлгын зургаан тарааһан байна.

Һунгалтын урда тээхи кампани эхилбэ

ТОКИО. (ТАСС). Парламентын түлөөлэгшэдэй палатын (доодо палатын) һунгалтаар Японидо декабриин 7-до һунгалтын урда тээхи кампани эхилээ. Дайнай һүүлээр болохоёо байһан арбан нэгэдэхи һунгалта декабриин 27-до болохоор зарлагдаһан байха юм. Зонхилхы этэгээдүүд, ороной оппозиционно ба демократическа хүсэнүүд энэ һунгалтые илангаяа ехэ удха шанартай гэжэ тоолоно. Юуб гэхэдэ, тэрэнэй дүнгүүд далаад онуудта Японой бэелүүлхэ политическэ хараа шугамда горитойхон нүлөө үзүүлжэ шадаха байна бшуу.

Арсалдаата гол асуудалнууд болгошо япон-американ сэрэгэй холбооной ба Окинавые Японидо бусаалгын асуудалнууд, япон-американ харилсаан тушаа Японой премьер-министр Э. Сато США-гай президент Р. Никсон хоёрой хэһэн хэлсээнэй дүнгүүд тухай хамтын коммюнике тухай, тэрэшэлэн япон арадай үдэр бүриин ажабайдалай шухала асуудалнуудаар һунгалтын урда тээхи тэмсэл боложо байна.

ЭНЭРХЫ ЕҺОНОЙ […]

ХАНОЙ. (ТАСС). Рожде[…] шэнэ жэлэй һайндэрнүү[…] рамдуулан, арадай с[…] зэбсэгтэ хүсэнүүдэй […] ябуулгануудые Урда Вье[…] хи газар дээрэ хамта дэ[…] рэй турша соо Индохита[…] декабриин 24-нэй 00 час[…] риин 27-ной 00 час хүр[…] риин 30-най 00 час[…] оной январиин 2-ой 00 ч[…] болюулха тухай Урда […] Республикын Саг зуурын[…] ционно правительствын […] ба Урда Вьетнамай ар[…] рэлгын зэбсэгтэ хүсэнү[…] лованиин декабриин 2-ой […] тые «Освобождение» гэж[…] станци дамжуулаа.

Энэ үе соо дайсанай […] дэһэн сэрэгэй ямаршье я[…] патриодуудай зүгһөө эри[…] рюу сохилто абаха гэж[…] соо заагдана.

ПРАВДА БУРЯТИИ МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

Нэгэдэхи хуудаһанда: «Комсомолой организацинуудай шухала зорилго» гэһэн түрүү бэшэг. «Шухала юумэн тухай хөөрэлдөөн» гэһэн А. Игумновагай корреспонденци. «Табан жэлэй дүрбэдэхи жэл» гэһэн гаршаг доро информацинууд.

Хоёрдохи хуудаһанда: «Партийна ажабайдал» гэһэн гаршаг доро А. Кушнарёвой корреспонденци. «Инженер ба техническэ дэбжэлтэ» гэһэн Л. Потаповай корреспонденци.

Гурбадахи хуудаһанда: «Арадай түүхын уг залгамжалагшад» гэһэн Г. Серебряковагай статья. «Сонгни тосхоной дэргэдэ» гэһэн Г. Боровигай корреспонденци. Хилын саанаһаа абтаһан ТАСС-ай мэдээсэлнүүд.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: уласхоорондын шэнжэлэл.

Сагай уларил

Улаан-Үдын авиаметстанциин мэдээсэлэнэй ёһоор, мүнөөдэр республикэ доторнай бага зэргэ үүлэтэйшэг байха, зарим нютагуудта саһан орохо. Ахын, Түнхэнэй, Захааминай аймагуудта саһан орохогүй. Баруун хойто зүгһөө һулаханаар һалхилха. Баргажанай аймагта 21—26, бусад нютагуудта 11—16, Улаан-Үдэдэ һүниндөө 16—18, үдэрынь 11—13 градус хүйтэн байха.

Декабриин 10—11-нэй үдэрнүүдтэ республика доторнай бага зэргэ үүлэтэйшэг байхаар, Байгал шадарай аймагуудта саһан орохоор хүлеэгдэнэ. Хойто аймагуудта һүниндөө 28—33, үдэрынь 16—21, бусад нютагуудта һүниндөө 18—23, үдэрынь 10—15 градус хүйтэн байхаар хүлеэгдэнэ.

Редакторай орло[…]
М. Н. НИМА[…]

Манай адрес, телеф[…]

г. УЛАН-УДЭ, ул. […]
Телефоны: редактор[…] приёмная — 54-93, зам. ре[…]ра — 68-08, зам. редактор[…] ответ. секретаря — 50-5[…] ответ. секретаря — 66-76, […] партийной жизни — 60-91, […]го хозяйства — 64-36, 63-[…] ганды и агитации — 56-[…] мышленности и строител[…] 61-35, советского строит[…] быта — 69-58, культуры […] 60-21, писем и обществ[…] 67-81, информации — 34-0[…] ственная приёмная — 56-62, […]ное бюро 57-68, фото[…]рия — 33-61.